

OKTATÁSI
HIVATAL

NAT
2020

11–12

MEGOLDÁSOK

Gyűjtemény a

Történelem

emelt szintű oktatásához

Tananyagfejlesztők: DR. NÁNAY MIHÁLY, DR. KAS GÉZA, DR. BORONKAI SZABOLCS

Tudományos szakértők: DR. PELYACH ISTVÁN, DR. ILLIK PÉTER, DR. LIGETI DÁVID

Vezetőszerkesztő: PAPPNÉ G. JUDIT

Lektor: SZÁRAY MIKLÓS

Szerkesztette: DR. KOJANITZ LÁSZLÓ

Fedélterv: Bánáti János, Téglásy György

A kötet megjelenését a Belügyminisztérium támogatta.

BELÜGYMINISZTERIUM

© Oktatási Hivatal, 2022

Oktatási Hivatal • 1055 Budapest, Szalay utca 10–14.
Telefon: (+36-1) 374-2100 • E-mail: tankonyv@oh.gov.hu

A kiadásért felel: Brassói Sándor elnök • Raktári szám: OH-TOR1112E-M
Tankönyvkiadási osztályvezető: Horváth Zoltán Ákos
Műszaki szerkesztő: Fazekas Julianna
Terjedelem: 14,16 (A/5) ív
1. kiadás, 2022

1.

a) bulé / (ötszázak) tanács(a)

b) válasz: sehogy

indoklás: A bulé / (ötszázak) tanács(a) tagjait a korszakban sorsolták.

c) Esküdti munkájáért napidíjat fog kapni.

d) A politikai részvétel jogát kiterjesztették a teljes polgárságra / bármelyik polgár részt vehetett a politikai testületekben / csak néhány tisztséget kötöttek jövedelemhez. *(Más, helyes válasz is elfogadható.)*

2.

a) elem: sisak

indoklás: A sztratégosznak legfőbb feladata volt a hadvezetés. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) válasz: senkit

indoklás: A leadott szavazatok száma nem érte el a 6000-t. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) Eredetileg a zsarnokság megakadályozására találták ki, a valóságban a politikai ellenfelektől való megszabadulás eszközévé vált. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

3.

a) senatus

b) dictator

c) consul

d) censor

e) néptribunus

f) patrícusok

g) plebejusok

h) Kr. e. 510

4.

a) Gallia(t)

b) Pompeius

c) dictator(i)

d) consul(ságot/i tisztséget)

e) Egyiptom

f)

B)	D)	A)	E)	C)
----	----	----	----	----

g) Kr. e. 44

5.

Helyszín leírása	Helyszín sorszám
a) Ezt a tartományt Augustus csatolta a Birodalomhoz, bár uralkodóinak trónviszályába már Caesar is beavatkozott.	4.
b) Ennek a vonalnak az elérésével és megerősítésével kívánta Augustus tartósan biztosítani a Birodalom biztonságát.	8.
c) Ennek a tartománynak a kormányzója az első triumvirátus eredményeként Pompeius lett.	2.
d) Ennek a tartománynak az elfoglalásával hozta létre személyéhez hű és ütöképes hadseregét Caesar.	1.
e) A várost egy helyi lázadás leverésekor a rómaiak lerombolták, a térség lakossága ezután tömegesen vándorolt ki más provinciákba.	6.
f) Ezt a tartományt Augustus csatolta a Birodalomhoz Itália védelme és a természetes határok biztosítása érdekében.	3.
g) Ez a város a hellenisztikus kultúra, majd a szerveződő keresztény egyház egyik központja volt.	7.
h) Itt szenvedett vereséget Antonius a későbbi Augustustól (Octavianustól).	5.

6.

- a) Római polgárok számára alapított település(rész Itáliában, majd a provinciákban).
b) A (provinciákból származó) leszerelt katonák római polgárjogot kaptak.
c) Nem mindig viselte a consuli tisztséget, de a jogkört birtokolta.
d) Köztársasági formákkal leplezte egyeduralmát.
(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

7.

Állítás	Forrás betűjele
a) A hunok nem hamvasztották el halottaikat.	B)
b) Vándorló életmódjukat az 5. századra részben feladták.	D)
c) A legyőzött népek csatlakoztak a hun haderőhöz.	C)
d) Fejlett kézműiparuk volt.	A) D)
e) A hun sztyeppeállam hatékonyan tudott nagy tömegeket is megszervezni.	C)

f) Catalaunum

g) Kr. u. 451

8.

	Térképi sorszám
a) „A” forrás	4.
b) „B” forrás	1.
c) „C” forrás	2.

d) Róma

e) Rettegett ellensége volt a rómaiaknak. / Félték tőlük. / A szerző csak távolról / hallomásból ismerte a hunokat. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

f) A szerző személyesen járt a hunoknál. / Közről ismerte a hunokat. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható. Más, helyes válasz is elfogadható.)*

9.

Leírás	Építmény sorszáma
a) Az antik Athén leghíresebb épülete. A várost védő istennek szentelt óriási templom.	1.
b) A fellegrárba vezető lépcsőn, az oszlopsoros bejárat mellett elhelyezkedő, a győzelem istennőjének (Niké) szentelt kisebb templom.	4.
c) Athént védő istenséget ábrázoló, a leghíresebb görög szobrász által készített monumentális szobor.	5.

d) A tetőszerkezet súlyát oszlopsorok viselték. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

e) Akropolisz

f) Csak félköríves formája van, szemben a római teljes kört formáló amfiteátrummal. / Itt inkább színdarabokat adtak elő, míg az amfiteátrumokban gladiátorjátékokat. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

10.

a)

Kép	Megnevezés
A) közterület	Forum Romanum
B) épület	Circus Maximus
C) épület	Colosseum

b) C)

c) A)

d) B)

e) A)

f) amfiteátrum

11.

a) újraelosztás

b) közmunkák *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) öntözéses földművelés

d) kézművesek ellátása; raktározás inséges időkre; külkereskedelem *(A válaszok bármely sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadhatók.)*

12.

a)

C)	B)	A)	D)
----	----	----	----

b) árupénz

c) Azért, mert nem akkor / attól kell venni valamit az eladónak, amikor / akinek eladja az áruját. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) (Pallasz) Athéné

e) az érme értékét / súlyát / tisztaságát *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

13.

Meghatározás	Kép betűjele	Térképi sorszám
a) Egy többnyelvű tábla segítségével megfejtett, képirásra emlékeztető jeleket alkalmazó, bonyolult mássalhangzóírás.	B)	1.
b) Az ókor óta folyamatosan használatos szóírás, mely azonban többek között bonyolultsága miatt nem terjedt el az egész világon.	C)	2.
c) Legnagyobb részben templomgazdaság működéséről szóló agyagtáblák maradtak ránk ezzel az írástípussal.	A)	3.
d) Föníciai minta alapján kialakított betűírás, mely elsőként jelölte a magánhangzókat is. A római hódítás előtt az ókori Közel-Keleten már a legtöbb szöveg ilyen írással is elkészült.	B)	4.

14. Görög filozófia

- a) Szókratész
- b) Platón
- c) Arisztotelész
- d) szofisták / szofizmus

Állítás	Betűjel
e) Az anyagi világ csak a valóban létező szellemi világ (ideák) árnyképe.	B)
f) Az igazságos egyeduralom vagy a tökéletes arisztokrácia a legjobb államforma.	C)
g) Minden relatív, a vitázó fél szempontjaitól függ az értékelés.	D)
h) A tudomány feltételekből kiinduló következtetésekkel (logika) dolgozik.	C)

15. Római jog

- a) visszaható hatály tilalma
- b) ártatlanság vételeme
- c) tulajdon jogi vételeme
- d) fellebbezés joga
- e) ártatlanság vételeme
- f) Amennyiben egy cselekmény időpontjában az még törvényileg nem volt bűnnek minősíthető, utólag (visszaható hatállyal) sem tekinthető annak. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- g) Justinianus

16.

a) 1. (vallási szent irat)	Héber Biblia / Ószövetség
b) 2. (vallási törvénygyűjtemény)	Tízparancsolat
c) 3. (szertartási helyszín)	Jeruzsálemi templom
d) 4. (Isten ígését hirdető küldött)	Próféta

- e) Itt őrizték a szövetség ládáját (Frigyláda), melyben a Tízparancsolat kőtáblái voltak elhelyezve. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- f) A 4. képen Mózes látható, aki elhozta a zsidóknak a Tízparancsolatot (2. kép). *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- g) C)
- h) Kr. u. 70
- i) diaszpóra
- j) zsinagóga

17. A kereszténység kialakulása

- a) 3
- b) 2
- c) 2
- d) 4
- e)

	1.	2.	3.
Forrás betűjele	A)	C)	B)

f) A Messiás megmentőt, megszabadítót jelent, aki megváltja az emberek bűneit – a zsidók azonban világi uralkodóra vártak, így Jézust csak prófétának tartották. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

18. A kereszténység tanításai

Szentírási részletek	Sorszámok
a) „Ha csupán azokat szeretitek, akik szeretnek benneteket, mi lesz a jutalmatok? [...] adjatok kölcsön, semmit sem várva érte: nagy lesz akkor a jutalmatok.”	2.
b) „Jaj nektek, írástudók és farizeusok, ti képmutatók! Mentából, kaporból és köményből tizedet adtok, közben ami fontosabb a törvényben, az igazságságot, az irgalmat és a hűséget elhanyagoljátok.”	4.
c) „Ne gyűjtsetek magatoknak kincset a földön, ahol moly rágja és rozsdámarja, s ahol betörnek és ellopják a tolvajok! A mennyben gyűjtsetek kincset, ahol nem rágja moly és nem marja rozsdá, s ahol nem törnek be és nem lopják el a tolvajok!”	3.
d) „Mert ha az embereknek megbocsátjátok vétkeiket, nektek is megbocsát mennyei Atyátok.”	6.
e) „Ne aggódalmaskodjatok hát, és ne kérdezzétek: Mit eszünk, mit iszunk? [...] Ne aggódjatok tehát a holnap miatt, a holnap majd gondoskodik magáról! A mának elég a maga baja.”	5.
f) „Tartsatok tehát bűnbánatot, és térjete meg, hogy eltöröltessenek a ti bűneitek.”	6.
g) „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből!”	1.
h) „Ember, van annyid, hogy sok évig elég! Pihenj, egyél, igyál, s élj jól! – Ám az Isten így szól hozzá: Esztelen, még az éjjel visszakérlek tőled lelkedet. Amit gyűjtöttél, kire marad? – Így jár az, aki vagyont halmoz fel magának ahelyett, hogy az Istenben gazdagodnék.”	3.

19. A kereszténység elterjedése

Jellemző	Betűjelek	
a) A szövegrész utal a Krisztus személyét érintő teológiai vitákra.	A)	C)
b) Nagy Theodosius császár által alkotott rendelet.	C)	D)
c) Nagy Konstantin császár idején alkotott rendelkezés.	A)	B)
d) A kereszténységet kivételezett helyzetbe hozó szabályozás.	C)	D)

20.

- a) egyiptomi (vallás), 5.
- b) brahmanizmus / hinduizmus, 2.
- c) taoizmus / kínai (vallás), 1.
- d) buddhizmus, 2.

21.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Szent Pál apostol tevékenységének hatásait mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy Szent Pál a Kr. u. 1. században élt, valamint rögzíti, hogy a kereszténység Palesztinából / Judeából kiindulva terjedt el.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például térítés, vallás, apostol, Messiás.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból (pl. az öskeresztények erőteljesen várták a Messiás második eljövételét / hittek a Messiás gyors eljövételében / vagyonszűkösségekben éltek; idő múltával nehezen tudták fenntartani életmódjukat / be kellett rendezkedniük az evilági életre), és ezzel kapcsolatban Szent Pálra vonatkozó lényegi megállapítást tesz (pl. Szent Pál azt hirdette, hogy a Messiás eljövedele nem a közeljövőben lesz; Pál apostol a korabeli világba való beilleszkedésre buzdította a keresztényeket; Pál tanítása értelmében a vagyonszűkösségek akadályai).	0–3
	F2 Rögzíti a térképről Pál térítő útjainak kiterjedtségét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. leginkább a hellenizált, görög nyelvű vidékeken térített; a térítést segítette, hogy az általa bejárt vidékeken már nagy számban élt zsidó diaszpóra is; számos egyház megszerveződését segítette; a közössége élére püspököket nevezett ki).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Pál kezdetben zsidó vallást követett / üldözte a keresztényeket, és ezzel kapcsolatban tesz egy pálfordulásra vonatkozó megállapítást (pl. látomás hatására tért meg; a damaszkuszi úton Krisztus jelent meg neki; Pál megtérését hívjuk pálfordulásnak).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Pál tanítása szerint a pogányok is megtérhetnek kereszténnyé, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kereszténység korábban csak a zsidók körében terjedt; az apostolok között is vita volt arról, hogy nem zsidóknak is szól-e a tanítás).	0–3
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

22.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a sztyeppei nomád állam szervezetét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a Hun Birodalom az ókor végén / a Kr. u. 4–5. században az eurázsiai sztyeppén / a Kelet-európai-síkságon alakult ki.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például nomád, népvándorlás, nagyfejedelem, könnyűlovas.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a sztyeppei nomád hadszervezet egy lényegi elemét (pl. tízes rendszerű egységekből állt; több vezető is önállóan működhetett; a hadszervezet élén a nagyfejedelem állt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szabad harcosok tömegei adták a hadsereg alapját; a birodalom nagy kiterjedése miatt hatékonyabb a nem teljesen központosított hadszervezet; a hadszervezet képezte az államszervezet struktúráját is).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a hun király parancsainak elfogadása jelentette a hun létet; csak a nemzetségen és családon belül számítottak a vérségi kötelékek; a törzsi szint nem vérségi alapon szerveződött), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nem törekedtek a legyőzött népek beolvasztására; vallásilag / etnikailag türelmes volt a birodalom; a legyőzött népek csatlakozhattak a birodalomhoz).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a sztyeppei nomád államszervezetet a lovas nomád népek, köztük a hunok alakították ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nomád életmódnak megfelelően általában a fejedelmi központ is vándorolt a téli és a nyári szállás között; a fejedelmi központ akár rögzülhetett is; általában több nomád törzs szövetségéből alakult ki; a nagy kiterjedés miatt viszonylag laza volt az államszervezet; a nagykirályt a törzsi vezetők tanácsa támogatta döntéseiben.)	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a birodalom gyorsan terjeszkedett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hun könnyűlovas harcmodor ismeretlen volt ellenségeik számára; a lovas harcászatban technikai fölényrel rendelkeztek; a legyőzött népek csatlakoztak a birodalomhoz – hólabdaeffektus).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

23.

Állítás	Kép sorszáma	
a) Az iszlám bizonyos hagyományokat átvett a korábbi arab hitvilágból.	C)	
b) A muszlim vallás jelentős részben táplálkozik a zsidóság és kereszténység tanításából.	A)	B)
c) Az iszlám szent könyve isteni kinyilatkoztatás útján született.	B)	

d) Napi ötszöri ima Mekka felé fordulva. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadható.)*

e) Zarándoklat Mekkába. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadható.)*

24.

Leírás	Sorszám
a) E területet egy arab vezérről elnevezett tengerszoroson átkelve, a 8. században foglalták el. A keresztények csak hosszú évszázadok alatt tudták visszahódítani.	1.
b) Az arab hódítás lendülete először itt, a még római korban épült falak alatt tört meg, a császári hadak ellenállásának köszönhetően.	6.
c) Bár évszázadokig meghatározó keresztény és antik kulturális központ volt, az arabok mégis igen gyorsan elfoglalták e területet. A hódítást megkönnyítették az igen magas bizánci adók és az eretneknek minősítettek szigorú üldözése.	2.
d) Az iszlám vallás egyik legszentebb helye, meglepően gyorsan és könnyen került arab fennhatóság alá, ami később még jelentős konfliktusokhoz vezetett.	5.
e) A 7. századig egymással is sokszor rivalizáló, háborúba keveredő nomád törzsek lakták. Az új hit egységesítő ereje tette lehetővé, hogy az itt élő nép hódításokba kezdjen.	3.
f) 732-ben jelentős csatában egy germán vezér győzte itt le az előre törő arabokat.	7.

g) 6.

h) dzsihad

25.

a) 1. jobbágytelek, 2. majorság / allódium, 3. közös (használatú) területek *(Az 1. és 3. válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) 4. tized / dézsma, 5. kilenced, 6. robot

c) 7. úriszék

d) 8. szabad költözés joga *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

26.

Leírás	Források betűjele	
a) A földesúrnak járó adó / szolgáltatás.	A)	B)
b) Egy korábbi regálejővedelmet kiváltó adó.	E)	
c) A királynak járó adó / szolgáltatás.	D)	E)
d) Egy parasztfelkelés leverése után hozott büntető intézkedés.	B)	

e) A tizedét, és azért hívják kilencednek, mert az egyháznak befizetett tized után kell teljesíteni (tehát a maradék kilencedrésze, vagy az egész kilencedik tizede). *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, amennyiben tartalmazza a mennyiséget és a magyarázatot is.)*

27.

- a) 1. földet, 2. védelmet *(A válaszok fordított sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadhatók.)*
b) Az általa termelt termény egy hányadát beszolgáltatja. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
c) A hűbéres (nem terményhányaddal, hanem) katonai szolgálattal tartozik urának. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
d) 1., 4.

28.

- a) önálló bíráskodás *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
b) önkormányzat / saját vezető választása *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
c) árumegállító jog
d) mezőváros
e) A kiváltság híján a földesúr úriszéke döntött volna. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
f) A városok szabadságát a király garantálta. / A földesúri joghatósággal szemben az uralkodó garantálta a városi jogokat. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

29.

- a) 1. Hanza-kereskedelem, 2. levantei kereskedelem
b)

1. számú útvonal	2. számú útvonal
2., 6., 7.	1., 3., 5.

30.

- a) szabó
b) kovács
c) 2.
d) 2.
e) 1.
f) 1.
g) A települést városfal vette körül, amelynek építése az egyik kiemelkedő városi kiváltság. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

31.

- a) birtokadomány *(A válasz fordított sorrendben is elfogadható.)*
b) védelem
c) (fegyveres) szolgálat *(Elfogadható még: hűség.)*

Állítások	Kizárólag 1.	Kizárólag 2.	Kizárólag 3.	1. és 2.	1. és 3.	2. és 3.	Mindhárom	Egyik sem
d) Saját tulajdonában birtokkal (feudum) rendelkezett.						X		
e) Hűbérurának adót kellett fizetnie.								X
f) Birtokait jobbágyok művelték.							X	
g) Hűbérurának parancsára köteles volt hadba vonulni.						X		

h) 3.

32.

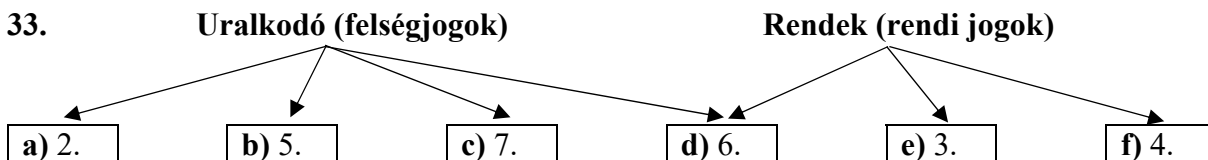
	Sorszámok
a)	2.
b)	3.
c)	4.

d) A többi rend ellátásához szükséges munka. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

e) Mindegyik rend a másik számára nélkülözhetetlen feladatot lát el. / Egyik rend nélkül sem működhetne a középkori berendezkedés. / A rendek feladataik miatt egymásra vannak utalva. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható. Más, helyes válasz is elfogadható.)

f) 3.

33.

g) Az uralkodó adóbevételei a rendek támogatásával jelentősen megnöttek. / A rendek közreműködésével sokkal hatékonyabbá vált a végrehajtás. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

34.

Állítás	Forrás-részlet betűjele
a) Az egyházi hatalom elsődlegességét hangsúlyozza a világi hatalommal szemben.	C)
b) A pápai hatalom elsődlegességét hangsúlyozza az egyházmegyék vezetői és az egyház testületei felett.	B)
c) A pápa kizárólagos egyházfőségét hangsúlyozza a többi pátriárkával szemben.	A)

d) eretnek(ek)

e) Azért, mert ezzel a császár elveszítette azt a jogát, hogy saját híveit tegye püspökké. Azért, mert ezzel a császár elveszíthette hűbéresei támogatását.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

35.

a) 1. tisztaság / szüzesség / nőtlenség, 2. szegénység (A válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók.)

b) 3., 5.

c) 1., 4.

d) 3., 4.

36.

a) püspökség, érsekség

b) 1., 4., 5., 8.

c) Pápai (és császári) elismeréssel koronázták Istvánt királlyá. / Nyugati szövetségesek segítettek a trón megszerzésében. / A kereszténység felvétele hátráltatta el a német támadásokat. / A püspökök / papok részt vettek az állam irányításában. (A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, illetve más, helyes válasz is elfogadható.)

37.

a)

Román	Gótikus	Reneszánsz
B), D)	E)	A)

b) román

c) reneszánsz

d) gótika / gótikus

e) reneszánsz

38.

a) Szóbeliséggel foglalkozó / humán tudományok (szemben a matematikai / reáltudományokkal). (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

Tantárgy	Ábra sorszáma
b) számтан	5.
c) mértan	6.
d) csillagászat	7.
e) egyházi zene	4.

Állítások	Források betűjele
f) Volt egyházi és világi (római) összetevője is.	B)
g) Bár természettudomány volt, kevésbé az eredeti megfigyelés, mint inkább a régi szerzők tanulmányozása volt a lényeg.	C)
h) Művelői hozzájárultak az államigazgatás modernizálásához.	B)
i) A középkori felfogás szerint ez volt a legmagasabb rendű tudomány.	A)

39.

a) teológia / hittudomány

b) (természet)tudomány

c) A tudomány megkérdőjelezheti a vallás / az egyház tanításait.

d) A vallást megkérdőjelező tudományos állítások bizonyosan tévesek.

e) Azért, mert mindkettő Istentől ered.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

40.

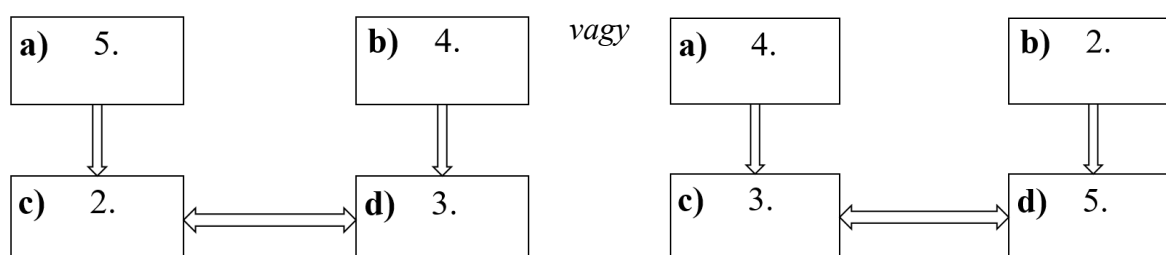
Sorszám	
1.	egyenrangú
2.	pápa
3.	latin
4.	kovásztalan

Sorszám	
5.	alárendelt
6.	konstantinápolyi pátriárka
7.	görög
8.	kovászos

41.

Nyugati / katolikus kereszténység	Keleti / ortodox kereszténység	Mindkettő	Egyik sem
A), C), F), G)	B), D)	H)	E)

42. Honfoglalás

d) tudatos, szervezett beköltözés

e) A felderítés, előzetes hadjáratokkal való előkészítés a tervezettségére utal. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható. Más, helyes válasz is elfogadható.)

f) Vereckei-hágó

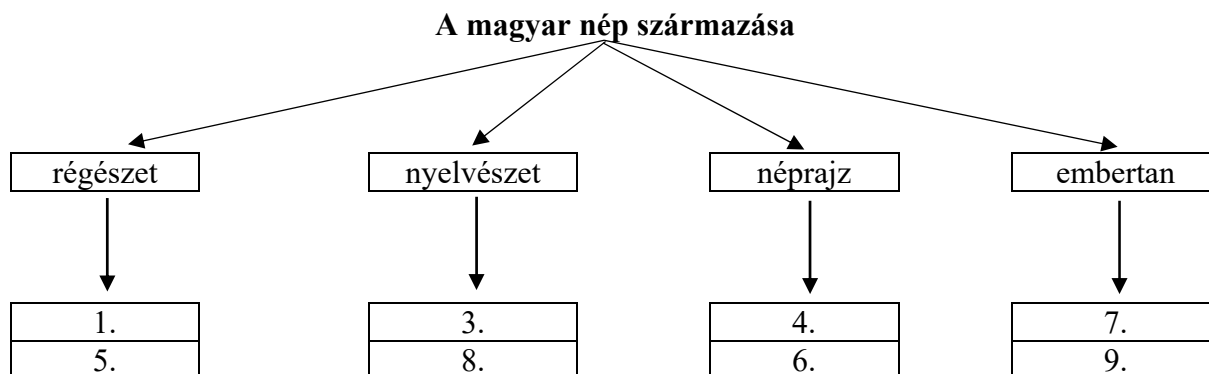
43. 10. századi magyar történelem

Forrás	Sorszám
a) „Germánia és a bajorok királya, Lajos az egész Bajorországra kiterjedt újoncozás után [...] hadat üzennek a magyaroknak, a Duna mindkét partján megindulnak a bajor előkelők harcra kész és támadó sereggel.” (Johannes Aventinus)	4.
b) „Egy Botond nevezetű magyar [...] a város rézkapujához rohana, s abba bárdjával egy csapásra, mint mondják, olyan rést vága, hogy a görögök azon kaput mint csudát nem akarták kiigazítani.” (Képes krónika)	6.
c) „A magyarok [...] a Rajnán átkeltek, és Galliát az óceánig feldúlták.” (Annales Augienses)	2.
d) „A magyarok vigyázatlanul jártak el a város vívása közben, a német [...] sereg váratlanul rontott rájuk; akkor se futhattak volna, ha akarnak; egyfelől ott volt akadályul a Lech folyó, mely ama napokban a patakoktól csodálatosan megáradt, másfelől az említett seregek vették körül őket, akár a fal. Megszorította tehát őket az ellenség, egy részüket elfogta, másokat kegyetlenül levágott.” (Képes krónika)	3.
e) „A turkok [magyarok] egy lovaskülönítménye betört [a mór kalifátus] határvidékére, ott foglyokat ejtett, és elhajtotta a szabadon legelő jószágokat.” (Maqdisi arab történetíró)	1.

f) 2.

g) A nagy távolságokra vezetett hadjáratok gondos előkészítést / a felvonulási útvonal biztosítását / az ellátás megszervezését igényelték – nem egyszerű kalandok voltak. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

44.

45.

a) nagyfejedelemség / nomád állam / sztyeppe állam

b) vérszerződés

c) Etelköz

	Tisztség
d)	nagyfejedelem
e)	gyula és horka
f)	törzsfő
g)	nagyfejedelem

h) Álmos

46.

a) Koppány

b) Szent István

c) Géza

d) II. Szilveszter

e) A konfliktus oka a fejedelmi hatalom öröklődési rendje volt. / Koppány a szeniorátus, míg István a primogenitúra alapján követelte magának a trónt. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

f) A koronázással a magyarság hivatalosan is beléphetett a keresztény európai népek közé. / Egyedüli nomád népként sikerült a keresztény államalapítás. / István döntése miatt a magyarság, szemben a korábbi nomád népekkel, egy évezred múltán is fennmaradt. *(Más, helyes válasz is elfogadható.)*

47.

a) grófságok és vármegyék, ispán és a gróf feladatai, a királyi tanács és összetétele; utazó királyi udvar; a nádori és palotagrófi méltóság *(Más, az ábrán szereplő, jó válasz is elfogadható, a sorrend felcserélhető.)*

b) István államában nem volt kancellária.

c) A megyés ispánok egyszerre voltak egy királyi vár várispánjai és az egész vármegye vezetői, míg más várispánok csak a rájuk bízott királyi várért és várbirtokokért feleltek. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) A lakatlan területeken / az ország szélső területein csak később szerveződött meg a vármegyerendszer. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

48.

a) cölibátus

b) 3.

c) Az, hogy a bírót szigorú ítélet hozatalára ösztönözze. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) 1., 3.

e) 1. A), 2. C)

49.

a) 1. Ezáltal több birtok száll vissza a királyra.

2. Nagyobb eséllyel marad egyben a birtok (és ezáltal értékesebb katonai erőt biztosít).

b) A muszlimok keresztény hitre térítése.

c) 1. E), 2. D)

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

50.

a) A), C)

b) A kancellária kialakításához a Bizánci Birodalom fejlett írásbelisége nyújtott példát, és az ezüstpénz mintáját is a bizánci pénzrendszer jelentette. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) B)

d) III. Béla keresztes hadjáratot tervezve Szent László királyt tekintette lovagi ideáljának. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

e) B)

f) III. Béla érte el László király szentté avatását. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

g) A)

h) pénzváltás

i) Az ábrán a regálejövedelmek jelentős többséget alkotnak. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

j) Az ábrán csak a pénzbeli bevételek szerepelnek, az uralkodó jövedelmeinek többsége ekkor még természetben érkezett birtokairól. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

51.

a) Legidősebb fiának, Imrének az aragón / hispániai / ibériai uralkodócsaládból szervezett házasságot. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) Második felesége a Franciaországban uralkodó Capet / Capeting családból érkezett. / A francia kapcsolatok ciszterci szerzetesek Magyarországra telepítésében is megnyilvánultak. / Számos magyar hallgató tanult Franciaországban / Párizsban egyetemen. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) A király trónviszályba beavatkozva elfoglalta Halicsot. / Kisebbik fiát, András herceget Halics trónjára ültette. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) A király Bizáncban nevelkedett. / Hosszú ideig a bizánci trón várományosa volt. / Első házasságával a bizánci császár sógora lett. / Bizáncból visszahódította Dalmáciát, Horvátországot és Boszniát. / Lányát hozzáadta az új bizánci császárhoz. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

52.

Állítás	Pont sorszáma
a) A világi előkelők megnövekedett befolyását igyekezik visszaszorítani.	16./30.
b) Ezt a pontot I. Lajos 1351-ben megváltoztatta.	4.
c) A mesterséges infláció megfékezését célozza.	23.
d) Ezt a pontot a török kiűzésekor az országgyűlés eltörölte.	31.
e) A királyi várbirtokok eladományozása miatt vált kétségessé ennek a rétegnek a helyzete.	19.
f) Ebből az intézményből nőtt ki a magyar rendi országgyűlés.	1.

53.

a) A magyarok letelepült életmódjával nem volt összeegyeztethető a kunok nomád életmódja. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) A király meg akarta őrizni a kunok katonai erejét. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) A mongolokat célszerű volt közelharcra kényszeríteni. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) szekérvár

e) Muhi

54.

a) alföldi / sík vidéki / folyóvölgyek

b) hegyvidéki / erdősült területek / mocsárvidékek

c) Az elpusztult népességet pótolni kell. *(Más, helyes válasz, illetve a válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) A városok sikerrel álltak ellen a mongoloknak, így további támogatásuk fontos. *(Más, helyes válasz, illetve a válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

e) A mongoloknak csak a kövárak álltak ellen, így a király a továbbiakban támogatta ezek építését. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

f) Az egyház és a pápaság támogatta IV. Bélát / a megerősített kolostorok sikerrel álltak ellen a mongoloknak, így a király nem kívánta gyengíteni őket. *(Más, helyes válasz, illetve a válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

55.

a) kapudó (bevezetése)

b) értékálló aranyforint (bevezetése)

c) bányareform / bányabér harmada a földesúrnál marad / a kötelező birtokcsere eltörlése

d) C) → B) → A)

e) Mindkét bevételtípus a regálejövedelmek közé tartozik. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

56.

a) A tartományúri hatalom fenyegette kiváltságait. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) Nem örökletes, hanem csak a szolgálat időszakában használható honorbirtokokat adományozott. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) 1335

d) Visegrád

e) Új, Bécszet elkerülő kereskedelmi útvonal építése.

57. I. (Nagy) Lajos külpolitikája

a) Lengyelország / Lengyel Királyság

b) Nápoly(i Királyság)

c) Velence(i Köztársaság)

d) Nagy távolságban már nem tudta biztosan megszervezni csapatai utánpótlását. / A korabeli viszonyok között birodalma hatósugara nem terjedt ki olyan nagy távolságra. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

e) A Magyar Királyság az Adria-tengerig tartott, a Fekete-tenger parti Moldva magyar vazallusállam volt, Nagy Lajos pedig egyidejűleg lengyel király is volt. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

f) Lengyelország ekkor nem ért a Balti-tengerig. / Lengyelország csak perszónáluniós viszonyban állt Magyarországgal – nem volt az ország része. / Moldva csak vazallusállam volt – nem volt az ország része. *(A három közül bármely magyarázat, más megfogalmazásban is elfogadható.)*

58.

a) II. András

b) Aranybulla

c) ősiség

d) A birtok elidegeníthetetlenné vált. / A nemzetségen belül öröklődött. / Megszűnt a szabad végrendelkezés. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

e) A köznemesség számára jogi védelmet biztosít a bárókkal szemben. / Megakadályozza a birtokaprózódást. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

f) 1351

59. Luxemburgi Zsigmond

a) vazallusállamok / ütközőállamok zónájának kialakítása *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) végvárrendszer kialakítása *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) támadó hadjárat / nikápolyi csata *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) rendkívüli hadiadó

e) 3.

60. Törökellenes küzdelmek

- a) 1479
- b) Kenyérmező
- c) 196
- d) Nikápoly
- e) Luxemburgi Zsigmond
- f) 1444
- g) Várna
- h) Hunyadi János

61. Nándorfehérvár

Fiktív idézetek	Személy	Sor-szám
a) „Csak nem gondolja ez a néhány egyszerű paraszt, hogy bort törhet az orrom alá? Azonnal induljon a ruméliai lovasság, hogy rendet tegyen!”	II. Mehmed	3.
b) „Előre, segítsük meg a várban vitézül küzdő bajtársainkat! A Duna felől még szabad az út Nándorfehérvárba!”	Hunyadi János	2.
c) „Hol késlekedik már, sógor uram? Remélem, hogy nagy sereget tudott összeszedni. Ha hamarosan nem ér ide, akkor már nem tudjuk sokáig tartani a várat!”	Szilágyi Mihály	4.
d) „Ne hagyjátok, hogy a pogányok legyőzzenek minket! Ahogy Pál apostol írja: «Aki elkezdte bennetek a jó dolgot, be is fejezi»! Irány a Száva, támadás!”	Kapisztrán János	1.

62.

Meghatározás	Terület sorszáma
a) Ezt a korábbi ütközőállamot Mátyás és a török szultán felosztotta.	4.
b) Ezt a tartományt Mátyás az ottani királyi cím miatt akarta meghódítani, de kudarcot vallott.	1.
c) Ezeket a tartományokat a legfőbb ellenfelének számító dinasztia elleni háborúban szerezte meg Mátyás.	3.
d) Az eretnekség ürügyén indított háborúban ezt a tartományt Mátyás elfoglalta.	2.
e) Mátyás halála után ennek az országnak a királyát hívták meg a magyar trónra is.	1.
f) Ennek az országnak az uralkodója neki járó jövedelmek átengedésével segítette alkalmanként a török elleni védekezést.	8.

- g) Német-római Császárság / Birodalom
- h) Bécs

63.

- a) rendkívüli hadiadó

Állítások	Jövedelmek sorszáma		
b) Ezen jövedelmek összege egy alkufolyamat eredménye.	1.		5.
c) Ezek a jövedelmek királyi regálék.	2.	3.	4.
d) Ez a jövedelem váltotta a harmincadot.	4.		
e) Ebbe a jövedelemben olvadt bele a füstpénz.	1.		

64.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a lovagi kultúra elemeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a lovagi kultúra az (érett) középkor (11–15. század) (Nyugat-)Európájára volt jellemző.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például lovag, keresztény, nemes, király.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a lovagi szerelemnek egy, a képen látható elemét (pl. lovagi költészet formájában jelent meg; magasabb rangú / elérhetetlen hölgyhöz kapcsolódott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a lovagoktól szellemi / érzelmi finomságot is elvártak; a lovagi szerelem a hűbéri viszonyt is erősítette; a lovagi szerelem hozzájárul a nők szerepének növekedéséhez).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a lovagok feladata az egyház / a hit védelmezése is volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vallásosság elvárása az erőszak ellenében hatott; az egyház védelmének elvárása kapcsolódott a keresztes hadjáratok eszméjéhez is; az egyház a nemesség belső harcait igyekezett csitítani).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a lovaggá válás többlépcsős tanulási folyamat volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felsorolja ennek elemeit: apród, fegyverhordozó, lovag; ennek során a fő cél a lovagi harcmodor elsajátítása volt; a tanulás nem csak katonai célokat szolgált; a folyamatot a lovaggá ütés zárta).	0–3
	E2 Rögzíti a lovagi kultúra / a lovagi harcmodor elsajátításának egy további elemét (pl. lovagi torna; vadászat; lakoma), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a lovagi tornákon békeidőben is lehetett dicsőséget szerezni / a lovagi hadviselést tanulni; a vadászat is részben a testi gyakorlást szolgált / a lovagi étkezéshez nélkülözhetetlen húst szolgáltatva; a lakomák a lovagi réteg összetartozását erősítették / politikai és/vagy családi események színterei voltak).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

65.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a reneszánsz építészetet mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a reneszánsz a 14–16. században alakult ki, és Itáliából terjedt el.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például stílus, reneszánsz, kupola, szimmetria.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a reneszánsz templomépítészet egy lényegi elemét (pl. kupola megjelenése, szimmetria), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. antik mintákat vett alapul, Michelangelo Buonarrotti fejezte be az épületet, Firenze és Róma / Itália a központja a reneszánsz művészetnek, pápai megrendelésre készült).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a reneszánsz palotaépítészet egy lényegi elemét (pl. szimmetria, vízszintes tagoltság), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. elterjedt a világi építészetben is a reneszánsz; jelentős a városok fejlődésére gyakorolt hatása [terek kialakítása], reprezentációs célokat szolgált).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a reneszánsz stílus a polgárság megerősödésével alakult ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek köszönhető, hogy Itáliában alakult ki / hozzá kapcsolódó gondolatvilág a humanizmus / arisztokraták / mecénások segítették elterjedését, a reneszánsz művészek polihisztorok voltak).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Magyarországon először Hunyadi Mátyás udvarában jelent meg, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Beatrix hozta magával, a visegrádi palotát reneszánsz stílusban átépítették, a magyar főpapi udvarokban is elterjedt, Mátyás számos reneszánsz művészt hívott az országba).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az egyházalapítást mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy István 997 / 1000–1038 között uralkodott.	0–2
	T2 Említi a téma valamely térbeli elemét (pl. Esztergom a magyar egyház központja; az egyházmegyéket a Dunántúlon / az ország középső részén kezdték szervezni; Pannonhalmán jött létre az első magyarországi bencés kolostor).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például király, egyház, pápa, szerzetes.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például érsek, püspök, egyházmegye, tized.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy István a császár (és a pápa) jóváhagyásával kapott koronát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel vált egyenrangú európai uralkodóvá; ennek feltétele volt az egyházalapítás / ez volt az egyházalapítás elismerése; ez időben párhuzamosan történt Közép- és Észak-Európa kereszténnyé válásával).	0–3
	F2 Rögzíti a kolostoralapítás egy lényeges elemét (pl. Géza munkáját folytatta István; a kolostor bencés regulát / kiváltóságokat kapott; az alapítás István győzelmét hirdeti / hálálja meg), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel a világi egyházszervezet mellett megjelent a szerzetesség is Magyarországon; a pannonthalmi apátság nem tartozott egyik püspök alá sem).	0–3
	F3 Rögzíti az ábra egy lényeges elemét (pl. István 10 egyházmegyét / 2 érsekséget alapított), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az önálló érsekség biztosította a magyar egyház – és ezzel az állam – függetlenségét; a második érsekség alapításának oka ismeretlen; az egyházmegyék alapítása követte István hatalmának kiterjedését az országra).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy István a saját példájának követésére szólítja fel Imrét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Imre feladata a keresztény királyi hatalom fenntartása / megerősítése lett volna; István alapvető fordulatot hajtott végre, de Imrét már ennek követésére szólítja fel; Imre korai halála miatt István műve mégis veszélybe került).	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy István elrendelte tízfalunként egy templom építését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel épült ki a plébániahálózat; a templomot földdel és szolgákkal is el kellett látni; létalapját a tized jelentette).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy István törvényekben rendelte el a keresztény szokások bevezetését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a királyi hatalom és az egyház kölcsönösen támaszkodott egymásra; elrendelte a tized fizetését; említ más törvényeket: pl. vasárnapi miselátogatás, egyházi ünnepek / böjtök megtartása).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy az egyházalapítás tette lehetővé a keresztény Európához való illeszkedést, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek része volt István és Gizella házassága; Magyarország a kereszténység nyugati ágához kapcsolódott; ez tette lehetővé a kapcsolatok rendezését a Német-római Birodalommal).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

67.

A kép nem a feladat része!

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően I. (Nagy) Lajos külpolitikáját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy I. (Nagy) Lajos 1342 és 1382 között uralkodott, és 1370-ben jött létre a lengyel–magyar perszonálunió.	0–2
	T2 Említi a téma valamely térbeli elemét (pl. Nápoly, Velence), és megemlíti egyet az I. (Nagy) Lajos uralma alatt álló királyságok közül.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például király, hadjárat, külpolitika, merénylet.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például bandérium, perszonálunió, báró, közneves.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy I. (Nagy) Lajos több ország királya volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ekkor rendelkezett a középkori magyar állam a legnagyobb befolyással, nagyhatalmi státuszú volt Magyarország, nem mindegyik címe jelentett valóságos uralmat, I. Károly gazdasági reformjai alapozták meg a hódításokat, megnevezi a valós uralmat jelentő címeket).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a havasalföldi vajda hűséget fogadott I. (Nagy) Lajosnak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Balkán északi részén lévő országok a vazallsai lettek, ütközőállamokat hozott létre, Havasalföld mellett Moldvát is hódoltatta).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy Velence lemondott Dalmáciáról, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. I. [Nagy] Lajos korábban megszerzett területen állította vissza a magyar uralmat, hosszú háborúskodást zárt le a béke, nem volt tartós a magyar uralom Dalmáciában).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy a törvény rögzíti a jobbágy által a nemesnek fizetett adó mértékét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a harcokban részt vevő köznemesek védelmét jelentette, ezáltal nem tudták elcsábítani adókedvezményekkel a kisbirtokosok jobbágyságait, a király ezzel biztosította a katonáskodó réteget hadjárataihoz).	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy öccse meggyilkolása miatt Nápoly ellen vezetett hadjáratokat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a katonai sikerek ellenére nem tudta a magyar befolyást érvényesíteni, a nagy távolság és a hadviselés költségei tervei feladására kényszerítették, kimerítette a köznemesi réteget, ami az 1351. évi törvényekhez vezetett).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy I. (Nagy) Lajos lengyel király lett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a két királyság között nem volt jogi kapcsolat, perszónálunió lett, örökösödés útján szerezte meg a lengyel trónt, nem sokat foglalkozott a lengyel kérdésekkel, helyette anyja kormányozta az országot, engedményeket tett a lengyel nemességnek).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy I. (Nagy) Lajos hadserege bandériumokból és a köznemesekből állt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a királyon kívül csak a báróknak és egyházi előkelőknek lehetett bandériuma, a köznemeseknek ez nagy megterhelést jelentett, Európában is ütőképes hadseregnek számított a magyar hadsereg, győztes hadjáratokat folytatott).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

68.

Matrózok	Út sorszáma
a) Antonio részt vett Granada visszafoglalásában az araboktól, amikor a királyi pár a kapitány rendelkezésére bocsátotta a három hajót, és rögtön elszegődött a legkisebbre.	1.
b) Jorge azon a hajón szolgált, amelyik visszafordult az új földrészen felfedezett átjárótól, így nem lett részese a világhírnek.	3.
c) Pablo megpróbálta megmenteni a kapitányt, de addigra már olyan sok nyílvessző fűrődött belé, hogy kénytelen volt nélküle visszatérni a hajóra.	3.
d) Tobias vitte partra a keresztet, amit rögtön felállítottak a szigeten, amit először megpillantottak, és ami a kapitány szerint Japánhoz tartozhat.	1.
e) Rafael kezelte a térképeket, amiket a korábbi utazók készítettek a partvonalról, aztán persze újakat is kellett rajzolnia, amikor már ismeretlen vizeken hajóztak.	2.
f) Rodrigo elkísérte a kapitányt, amikor megpróbálta megtudni a bennszülöttektől, hogy merre van a szárazföld, ahol Kínának kell lennie.	1.

g) A spanyol és a portugál érdekszférát. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, ha tartalmazza a két ország nevét.)

69.

a) 1. A munkafolyamatot részekre bontják.

2. Bért munkásokat alkalmaznak. (A válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók.)

b) 2., 5.

c) A befektetett tőke nyereséget (profitot) termel. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

70.

Állítás	A	B	Mindkettő	Egyik sem
a) Lengyelországban jelentőssé vált a majorsági gazdálkodás.			X	
b) Lengyelországban a jobbágyság alapvetően örökös jobbágysága volt jellemző.	X			
c) Közép-Európára idényszerűen munkaerőhiány volt jellemző.	X			
d) Lengyelország a nyugati manufaktúrák termékeit importálta.				X
e) Lengyelország és szomszédai hasonló gazdasági szerepet játszottak az európai munkamegosztásban.			X	
f) A Hanza kereskedelmi hálózat útvonalain a korszakban nőtt a forgalom.		X		

g) Politikai berendezkedés: rendi monarchia.

Indoklás: Mert a nemesség jövedelmét / politikai szerepét növelte. (Az indoklás más megfogalmazásban is elfogadható.)

71.

a) A bennszülötteket állatnak tekintették, így nem vonatkoztak rájuk a kereszténység emberekről szóló törvényei.

b) Minél több / gyorsabb munkát / terményt / nyersanyagot kívántak kikényszeríteni belőlük. / Minél gyorsabban és minél nagyobb haszonhoz akartak hozzájutni. / Meg akarták félemlíteni őket hatalmuk fenntartása érdekében. *(Más, helyes válasz is elfogadható.)*

Állítások	Forrás betűjele	
	igazolja	cáfolja
c) A bennszülöttekkel szembeni kegyetlen bánásmód a spanyol király egyetértésével és támogatásával történt.		C)
d) A bennszülöttekkel szembeni kegyetlenségeket jellemzően helyi hatáskörben követték el, például birtokosok.	C)	
e) Az egyház érdekében állt a pogány bennszülöttek minél teljesebb alávetése.		B)
f) A rabszolgaság a keresztény vallás tanításával ellenkező gyakorlat volt.	A)	

72.

a) 3.

b) 4.

Állítás:	Sor-szám
Ezen az útvonalon...	
c) leginkább munkaerőt szállítottak.	2.
d) a remélt nemesfém helyett még inkább mezőgazdasági termékeket szállítottak.	1.
e) már a középkorban is igen komoly forgalom áramlott.	3.
f) szállított áru okozta elsősorban az árforradalmat.	1.
g) elsődlegesen itáliai hajók közlekedtek.	3.
h) zajló kereskedelem az oszmán szultán érdekeit is sértette.	4.

73.

a) Indoklás: Az Amerikából beáramló nemesfém sokszorosa volt a magyar kitermelésnek. / A magyar nemesfémhányák elkezdtek kimerülni. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) Indoklás: A kivitel elsősorban bor, hús és gabona volt, amelyek árai jelentősen emelkedtek. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) Indoklás: A nemesek fokozottabban akartak részesülni az agrárkonjunktúra előnyeiből, ezért több gabonára volt szükségük, amit a majorság növelésével biztosítottak. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) Indoklás: Az iparcikket előállító polgárság nem tudott megerősödni az árak változása / a szűk piac miatt. / A mezőgazdasági termékek drágulása miatt a földbirtoktulajdon maradt a hangsúlyos. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

74.

a) 2., 4., 5., 7.

b) Csökkentette a keresletet. / A belkereskedelem szűkült a háborús viszonyok / az önellátásra átálló paraszti gazdaságok miatt. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) Az állatokat el lehetett terelni a hadak útjából. / Kisebb kockázatot jelentett az állattenyésztés, mint a földművelés. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

75.

a) D

Csak a Bibliában foglaltak a keresztény hit alapjai (a katolikus egyház hagyományai nem).

b) A

Csak a hit által üdvözülhet az ember (a jócselekedetek csak ennek következményei).

c) B

Csak Isten kegyelme üdvözíthet (a pápa vagy az egyház önmagában nem).

d) E

Krisztus minden keresztény feje (nem pedig a pápa).

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

76.

a) Méliusz Juhász Péter

b) Misztótfalusi Kis Miklós

c) presbiter

d) predesztináció

e) Apáczai Csere János

f) Genf

g) Kálvin Svájcban (Genfben) működött. / A reformáció református irányzata Svájcban terjedt el először.

h) Visszatérés az őskeresztény gyülekezetek modelljéhez. / A világiak bevonása az egyház vezetésébe. / Az „egyetemes papság” gondolata.

(A g) és h) válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

77.

Állítások	Felekezet (vallás) sorszám
a) Az eleve elrendelés szigorú értelmezése és a hatalom ellenőrzésének követelése különbözteti meg a többi protestáns felekezettől.	4.
b) A pápai fennhatóság alá visszatért keleti keresztények.	6.
c) Egyházuk uralkodói befolyás alatt államonként, tartományonként szerveződött meg.	2.
d) Létrejött kevesebb teológiai vita, mint inkább uralkodói politikai döntés eredménye.	1.
e) Országonként szerveződő egyházak csoportja, melyek különállása a reformáció korában már fél évezredre tekintett vissza.	3.
f) A korszakban jelentős tengerentúli terjeszkedésbe kezdett.	5.
g) Elterjedése katonai hódítás és kedvezőbb adózási feltételek eredménye.	7.
h) Magyarországi elterjedését részben a török hódítás, részben a rendi mozgalmakkal való összefonódása segítette.	4.

78.

a) A hit egyetlen igaz forrása a Szentírás. / Sola scriptura. / A szent hagyomány elvetése. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) Az üdvösség egyedül a hit által történik. / Sola fide. / A szentségek elvetése. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

- c) A tisztítóhely nem létezik. / Halál utáni közbenjáró imáknak vagy áldozatoknak nincs értelme. / A búcsú elvetendő. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) Képek templomba helyezése bálványimádás. / A puritán, egyszerű templom segíti az isten-tiszteleteket. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

79.

Állítások	Betűjel
a) Alkalmanként adminisztratív eszközökkel is felléptek a reformációval szemben.	C)
b) Kiemelt jelentőséget tulajdonítottak a színvonalas oktatás megteremtésének.	B)
c) A katolikus felekezet érdekében az egyházi és a világi hatalom is síkra szállt.	C)
d) A hívek gondolatai mellett érzelmeire is hatni kívántak.	A)

e) – f) *Bármely két válasz, bármely sorrendben elfogadható:*

jezsuita rend alapítása; a tiltott könyvek jegyzékének összeállítása / Index; az inkvizíció felállítás; a papképzés fejlesztése; a püspökök vizitációs kötelezettségének előírása; az egyházfegyelmi kérdések megerősítése *(Más, helyes válasz is elfogadható.)*

g) Az ellenreformáció általában a protestánsokkal szemben adminisztratív (pl. törvények) vagy erőszakos eszközöket használ, míg a katolikus megújulás során az oktatásra, egyházfegyelmi, teológiai kérdésekre helyezték a hangsúlyt, és így nyerték el a hívek bizalmát. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

80.

- a) Dráva az egyetlen természetes akadály / a Száva átkelőit elfoglalta a török
- b) Nincs elég pénze a királynak a végek fenntartására.
- c) nemesség megosztottsága
- d) a királyi hatalom gyengesége / országgyűlés nem hatékony
- e) hely: Mohács, dátum: 1526
- f) II. Lajos
- g) Tomori Pál

81.

- a) Szapolyai János
- b) Habsburg-Jagelló házassági szerződés / Jagellókkal kötött házasság / örökösödés *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) A Habsburg német-római császár segítségével bíztak a török ellen. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) A Habsburgok voltak a fő ellenség számára. / Szapolyai vazallussá vált. / A cognaci liga miatt. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- e) Buda elfoglalása

82.

Évszám	Helyszín sorszáma	Résztevők neve	
1526	5.	II. Lajos	I. Szulejmán
1552	2.	Dobó István	
1566	4.	I. Szulejmán	Zrínyi Miklós

(Az egy sorban szereplő nevek fordított sorrendben is elfogadhatók.)

83.

a) 1. V. Károly

2. I. Ferdinánd

b) 1. mindketten Magyarország királyai

2. Magyarország területét kettéosztották

(A válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók.)

c) 1. öröklés

2. választás

(A válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók.)

d) A megválasztott királynak esküt kell tennie a rendi kiváltságok megőrzésére.

(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

84.

a) 1541, I. Szulejmán

b) Erdély(i Fejedelemség) török vazallus lett. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) Az ország három részre szakadt. / Csak az ország középső részét csatolták közvetlenül az Oszmán Birodalomhoz. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

85.

a) A felkelést megelőzően az udvar nyílt, erőszakos ellenreformációba kezdett. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) hely: Bécs; dátum: 1606

c) jobbágyság

d) augsburgi vallásbéke *(Más, helyes válasz is elfogadható.)*

e) A hajdúk és végváriak a tizenöt éves háború végén elmaradt zsoldjukat is követelték. / A hajdúk a hajdúszabadság megszerzését tűzték ki célként. *(Más, helyes válasz is elfogadható.)*

86.

Állítások	Sorszámok	
a) A tizenöt éves háborúban Erdély a Habsburgokkal kötött szövetséget, és a háború végére a fejedelemség óriási veszteségeket szenvedett.	2.	4.
b) Mohács után Habsburg Ferdinándot választották Magyarország királyává.	1.	
c) Bocskai erdélyi fejedelemként a magyar rendek jogait és érdekeit is hatékonyan tudta érvényesíteni.	6.	
d) Bethlen Gábor az oszmánokat meggyőzte feltétlen hűségéről, így támogatásukra mindig számíthatott.	3.	5.
e) Bethlen a harmincéves háborúba bekapcsolódva az erdélyi és magyarországi rendek számára is kedvező békefeltételeket harcolt ki.	6.	

f) 1613

87.

- a) téli hadjárat (1664)
- b) Ilyenkor a török főerők hagyományosan nem tartózkodtak Magyarországon. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) Vasvár
- d) Mindkét fél ugyanakkora mértékű ajándékot fizet a másiknak. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- e) A hadjárat során a Habsburgok legyőzték a törököket, mégis békét kötöttek velük. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

88.

- a) evangélikus
- b) görögkeleti/ortodox
- c) református
- d) (római) katolikus
- e) tagadják a Szentháromságot
- f) hely: Torda, dátum: 1568

89.

- a) szászok
- b) lutheri
- c) magyarok
- d) kálvini
- e) székelyek
- f) unitárius
- g) Nem rendelkeztek kiváltságokkal. / Jobbágyságok voltak. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

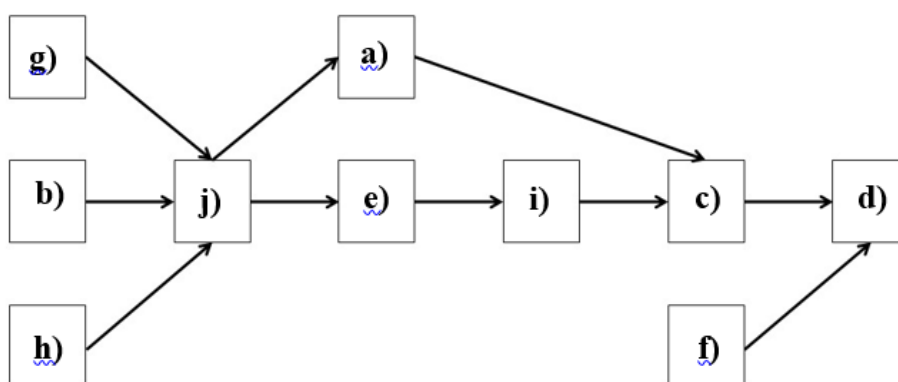
90.

- a) A fejedelemnek joga volt általa választott megbízottakat (regalisták) küldeni az országgyűlésbe, amivel saját igényei szerint módosíthatta az ottani erőviszonyokat. / Az oszmán szultán ereje és befolyása is a fejedelem hatalmát támasztotta alá. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- b) vámok / monopóliumok / pénzrontás
- c) Erdély fejedelmét az országgyűlés választotta, és az állam önálló hadsereggel bírt, külpolitikát is folytatott. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) A fejedelem csak szultáni megerősítéssel léphetett trónra. / Erdély háborút csak oszmán engedéllyel vívhatott. / Erdély évi adófizetésre volt kényszerítve az Oszmán Birodalom felé. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- e) 1570

91.

Leírás	Sorszám
a) Nehezen meghódítható, mocsaras terület, melyet csak a karlócai béke után mintegy két évtizeddel foglalt vissza Savoyai Jenő.	6.
b) A török kiűzése tette lehetővé, hogy Magyarország egyik egyházi főméltósága innen visszatérhessen eredeti székhelyére.	2.
c) Magyarország felszabadítása után még ezt a stratégiai jelentőségű várost is visszafoglalták a keresztény seregek, de az oszmán ellentámadás miatt végül török kézen maradt.	9.
d) A felszabadító háborúk kiindulópontjaként a keresztény seregek itt arattak nagy győzelmet a támadó török nagyvezír felett.	1.
e) Lotaringiai Károly által vezetett két hónapos, jól előkészített és igen nagy erőket mozgósító ostrom nyomán visszaszerzett vár.	5.
f) A török kiűzése után a Magyar Koronához visszatért terület, melyet a Habsburg uralkodók, nagyfejedelmek, Magyarországtól elkülönítve igazgattak.	4.
g) E helyen történt meg a felszabadító háborúk egyik döntő sikere következtében két ősi, az uralkodó hatalmát korlátozó rendi jog eltörlése.	3.
h) A török kiűzése után egy különleges területet hoztak létre az Udvari Haditanács igazgatása alatt, melyre jórészt szerb katonaparasztokat telepítettek.	8.

92.

93.

a)

B)	A)	C)
----	----	----

b) Aranybulla

c) trónfosztás

d) hely: Szécsény, dátum: 1704

e) jobbágy-földesúr ellentét (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

94.

a) 1. adóterhek, 2. német kormányzat / rendek háttérbe szorítása

b) rekatolizáció / ellenreformáció / vallási

c) az ország megszállását

d) B)

e) nincsenek jól felfegyverezve a kuruc csapatok

95.

- a) kegyelemben részesül / visszatérhet birtokaira
- b) a hűségeskü miatt
- c) magyar, szász, székely (*Tetszőleges sorrendben.*)
- d) Károlyi Sándor
- e) a spanyol örökösödési háború (*Elfogadható még: I. József halála.*)

96.

- a) német (sváb); A)
- b) román (oláh); B) (*Elfogadható még: ruszin / rutén / ukrán.*)
- c) szlovák (tót); C)
- d) szerb (rác); A)

97.

Állítások	A)	B)	Mindkettő	Egyik sem
a) A népességpótlás szervezett betelepítéssel (is) történik.			X	
b) A betelepülő kereskedőknek vámmentes kereskedelmet kíván kieszközölni.				X
c) Utal a Rákóczi-szabadságharcra.	X			
d) A birtokos vallási türelmet gyakorol.		X		
e) A birtokos mérsékelni próbálja a betelepülők terheit.			X	
f) A betelepítés kapcsán politikai célt is megfogalmaz.	X			
g) A betelepített hospesek szabad parasztként élhettek.				X
h) A betelepítés akadályaként utal a törökellenes küzdelmekre.		X		

98.

a)

Ábrai elem száma	1.	2.	5.	6.
Forrás betűjele	E)	B)	A)	D)

- b) (felvilágosult) abszolutizmus
- c) Helytartótanács
- d) Udvari Haditanács

99.

- a) III. (VI.) Károly
- b) török fenyegetés
- c) rendi sérelmek orvoslása / rendi jogok biztosítása / a Rákóczi-szabadságharc kudarca
- d) német-római császár
- e) Csak férfiút lehetett megválasztani császárnak. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*)

100.

Hatalmi ág	Sorszám
a) igazságszolgáltatás	4.
b) törvényhozás	3.
c) végrehajtás	2.

d) 3.

e) Törvényhozás: az uralkodó szentesítette / jóváhagyta a törvényeket, amiket a Parlament / törvényhozó testület hozott.

Végrehajtás: az uralkodó nevezte ki a miniszterelnököt, akit a Parlament / törvényhozó testület / Közrendűek Háza / Községek Háza választott.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, amennyiben tartalmazzák az uralkodó jogát és annak korlátját is.)

101.

a) (Az Egyesült Államokban) a felsőház / a Szenátus / mindkét kamara választott testület (míg Nagy-Britanniában a Lordok Háza nem).

b) (Az Egyesült Államokban) a végrehajtás feje / az elnököt (elektorokon keresztül) a választópolgárok választják (míg a brit miniszterelnököt a Parlament).

c) (Az Egyesült Államokban) a végrehajtás feje / az elnök egyben az államfő is (míg Nagy-Britanniában a király).

(Az a), b) és c) válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

d) 2., 3.

102.

a) 2.

b) 1.

c) 3.

d) 3.

e) 2.

f) 2.

g) 1.

h) 3.

103.

a) hatalmi ágak szétválasztásának elve

b) Megakadályozza a törvényhozó és a végrehajtó hatalom túlkapásait. / A törvények betartása mind a hatalom, mind az állampolgárok részéről. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) Montesquieu

d) alkotmányos monarchiát

e) közakarat / népakarat

f) közvetlen demokráciát

g) magántulajdont

104.

Forrásrészletek	Sorszámok	
	megegyező	ellentétes
a) „Nem kell többé kímélni az új rend ellenségeit, a szabadságnak mindenáron győzedelmeskednie kell. Nemcsak az árulókat, hanem a közömbösöket is meg kell büntetnetek. Mindenkit meg kell büntetni, aki a forradalomban passzív, és semmit sem tesz érte.” (<i>A jakobinus Saint-Just, 1793</i>)		2.
b) „Az első ember, aki bekerített egy földdarabot és azt találta mondani: ez az enyém, [...] ez az ember teremtette meg a polgári társadalmat. Mennyi büntől, háborútól [...] menekült volna meg az emberi nem, ha valaki kiszakítja a jelzőkarókat vagy betemeti az árkot, és így kiált társaihoz: [...] Elvesztetek, ha megfeledkeztek róla, hogy a termés mindenkié, a föld pedig senkié!” (<i>Rousseau</i>)		6.
c) „Nincsen alapvető különbség papok és világiak, fejedelmek és püspökök között. Az egyetlen különbséget a végzett munka és feladat, nem pedig a rang teszi.” (<i>Luther Márton</i>)	1.	
d) „Az ítéleteket a haza szeretete által felvilágosított bírák lelkiismerete szabályozza; (<i>Az ún. prairiali törvényből, 1794</i>)		2.
e) „Ötödször azok [tekinthetőek gyanúsak, akik] az „egykori” nemesek és az emigránsok azon férjei, feleségei, apjai, anyjai, fiai, leányai, fivérei, nővérei és ügynökei, akik nem nyilvánították ki a forradalomhoz való ragaszkodásukat.” (<i>A gyanúsakról szóló törvényből, 1793</i>)		4.
f) „... minden helyükön az prédikátorok az evangéliumot prédikálják, hirdessék, ki-ki az ő értelme szerint, és az község ha venni akarja, jó, ha nem, pedig senki kényszerítéssel ne kényszerítse, az ő lelke azon meg nem nyugodván; de oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő néki tetszik.” (<i>Erdélyi országgyűlési határozat, 1568</i>)	4.	

g) polgárság / harmadik rend

h) 3

105.

a) Az ártatlanság vélelmét. / Nem az elkövetett tett, hanem például származás alapján ítélkezett. (*Más, helyes válasz is elfogadható.*)

b) abszolutizmus / abszolút monarchia

c) 2., 3.

d) A szabadság nevében pont azzal ellentétes, elnyomó diktatúrát gyakoroltak.

e) totális rendszer / totális diktatúra

106.

a) A konvent hatalma alá került a végrehajtás és a bíraskodás is. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

b) Arra hivatkozva gyakorolták a hatalmat, hogy a többséget képviselik, valójában viszont csak egy szűk társadalmi réteg állt mögöttük.

c) A politika mellett a vallási életet is átalakították, uralmuk alatt tartották. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) 1793–1794

e) Robespierre

107.

a) 3.

b) Austerlitz *(Más, helyes válasz is elfogadható.)*

c) 1813, 2.

d) Túl hosszúra nyúltak az utánpótlási vonalai. / Oroszország óriási mérete miatt a cári haderő vissza tudott vonulni, így nem tudta Napóleon legyőzni. / A zord orosz tél felőrölte Napóleon csapatainak erejét.

e) Napóleon puccsal szerezte meg a hatalmat, így nem volt legitim uralkodó. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

108.

a) Habsburg Birodalom / Habsburg Monarchia / Ausztria

b) Nagy-Britannia / Egyesült Királyság *(Anglia nem fogadható el!)*

c) Oroszország

d) Franciaország

e) Velence Habsburg Birodalomhoz történő csatolása. / Lengyelország ismételt felosztása. *(Más, helyes válasz is elfogadható.)*

f) 3.

g) Az érdekelt hatalmak kompromisszumos békét kötöttek. / A vesztes Franciaország érdekeit is figyelembe vették a rendezésnél. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más, helyes válasz is elfogadható.)*

109.

a) nemesség / rendek

b) Horvátország / Erdély / Bánság / Temesköz / Határőrvidék

c) Korlátozta a nemesi adómentességet / vámmentességet.

d) Nem az országgyűlés fogadta el.

(A c) és d) válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

110.

Állítások	Külső vámhatár	Belső vámhatár	Mind- kettő	Egyik sem
a) Merkantilista gazdaságpolitikát valósított meg.	X			
b) Célja a növekvő állami kiadások fedezése volt.			X	
c) Célja a nemesi jövedelmek megcsapolása volt.		X		
d) A szabad versenyt erősítette.				X
e) Szűkítette a magyar mezőgazdaság piacát.	X			
f) Célja a saját ipar fejlesztése volt.	X			

g) 2.

h) 1.

111.

a) evangélikus / lutheránus, református / kálvinista, ortodox / görögkeleti *(A válaszok bármilyen sorrendben elfogadhatók.)*

b) 2., 3., 4.

c) 1. A latin nyelv elavult. / A művelt országokban már nem használják a latint.

2. Magyarország soknemzetiségű / soknyelvű.

(A válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók.)

112.

Vallásos / középkori világkép jellemzői	Forrásrészlet betűjele	Felvilágosult / újkori világkép jellemzői
7.	a)	6.
4.	b)	2.
3.	c)	8.

d) A világot megismerhetőnek tartották, ezért szükségesnek tekintették a vizsgálatát. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

113.

Állítások	Sorszámok	
a) A középkori / vallásos világkép az embert alapvetően esendőnek tekintette, az emberi megismerést pedig korlátozottnak.	5.	7.
b) A középkori / vallásos világkép elfogadta az alá-fölérendeltségi viszonyokat.	1.	
c) A felvilágosult / újkori világkép logikai úton, a racionális gondolkodás útján is megismerhetőnek tartotta a világot (racionalizmus).	3.	
d) A középkori / vallásos világkép az Isten által teremtetett világot természetesnek és állandónak tekintette.	8.	
e) A felvilágosult / újkori világkép fontosnak és lehetségesnek tartotta a tapasztalati úton történő megismerést (empirizmus).	2.	
f) A felvilágosult / újkori világkép a túlvilági kérdések helyett a földi élet problémáit helyezte a középpontba.	4.	

g) 3.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nagy földrajzi felfedezéseket ösztönző és lehetővé tevő tényezőket mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy Amerikát 1492-ben fedezték fel, és említi a téma egy térbeli elemét (pl. Portugália / Spanyolország vezető szerepe; kereskedelem Ázsiával a Selyemúton / a levantei hálózaton keresztül).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például felfedezés, távolsági kereskedelem / levantei kereskedelem, nemesfém / arany / ezüst, karavella / iránytű / térkép.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Toscanelli szerint nyugatra hajózva Ázsiába lehet eljutni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egyre elfogadottabbá vált a Föld gömb alakja; Kolumbusz ezen az úton jutott el Amerikába; fejlődtek a térképészeti ismeretek).	0–3
	F2 Rögzíti a kép valamely lényegi elemét (pl. Lisszabon / az atlanti kikötők fejlődtek; új hajótípusokat fejlesztettek ki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. növekedett az atlanti hajóforgalom Európában; a portugálok felfedezték Afrika partvidékét; alkalmazták az iránytűt).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a felfedezések célja az ázsiai luxuscikkekhez való hozzájutás volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hagyományos kereskedelem – a Selyemúton és a levantei hálózaton keresztül – drága volt; az ázsiai kereskedelem kiszivattyúzta a nemesfémet Európából; a portugálok Afrika megkerülésével / a spanyolok nyugatra indulva akartak Ázsiába jutni).	0–3
	E2 Rögzít még egy jelentős tényezőt (pl. a 15. században gazdasági fellendülés volt Európában, kimerültek a középeurópai nemesfémbányák; lezárult a reconquista; cél volt a keresztény hittérítés is), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nőtt az igény az ázsiai luxuscikkekre; nemesfémhiány lépett fel; Spanyolország / Portugália megerősödött; ez az iszlám elleni küzdelem része volt / János pap országát keresték).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

115.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a búcsú reformációban és ellenreformációban betöltött szerepét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a (lutheri) reformáció 1517-ben történt, és említi a téma egy térbeli elemét (pl. Luther Wittenbergben fejtette ki tanítását; a reformáció német területről indult; a katolikus megújulás központi eseménye Trientben / Trentóban / Tridentben zajlott).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például reformáció, ellenreformáció, zsinat, dogma.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. a búcsú a bűnökért járó büntetés alól mentesít; az egyház dönthet biztosításáról; Krisztus és a szentek jócselekedeteire hivatkozva hirdettek búcsút), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a búcsú nem mentesített a bűnbánat / gyónás alól; pusztán a búcsú nem elég az üdvözüléshez).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a zsinat a búcsú gyakorlatát továbbra is fenntartotta; a búcsú a keresztény hívek számára hasznos; a búcsút a zsinatok tekintélye is megerősíti; aki nem fogadja el a búcsút, ki kell közösiíteni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zsinat dogmatikai / hittételeket érintő kérdésekben nem tett engedményt; a búcsú gyakorlata a katolikus egyházban ma is létezik; a búcsú körüli visszaéléseket viszont megszüntették).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a 16. század elején búcsúcédulák vásárlásával lehetett elérni a búcsút, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a búcsúcédulák árusítására szinte teljes üzletág épült ki; a búcsúcédulákból származó bevételeket rendszeresen világi célokra költötték; a búcsúcédulák gyakorlata a keresztes hadjáratban való részvétel pénzen való megváltásából alakult ki).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Luther határozottan elítélte a búcsúcédulák árusítását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Luther nemcsak a búcsúcédulát, hanem magát a búcsút is elítélte; elveinek kihirdetésére az indította, amikor megtudta, hogy az egyik német érsek adósságainak törlesztésére fordította a búcsúcédulákból befolyó pénzt).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország 18. századi kormányzatát mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti III. Károly (1711–1740) vagy Mária Terézia (1740–1780) uralkodási évszámait és még egy évszámot a témához kapcsolódóan (pl. 1711: szatmári béke, 1723: Pragmatica Sanctio).	0–2
	T2 Említi a téma valamely térbeli elemét (pl. Pozsony, Buda, Bécs, vagy megnevezi legalább egy szerv székhelyét).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például király, királynő, országgyűlés, bíróság, megye.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például Királyi Helytartótanács, rendelet, abszolutizmus, Tábla, felsőház, alsóház.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Mária Terézia ígéretet tett a rendi jogok betartására, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel nyerte meg a magyar rendek támogatását; uralkodása második felében ezt nem tartotta be / abszolutisztikusan kormányzott).	0–3
	F2 Rögzíti a magyar országgyűlés egy lényegi elemét (pl. alsóházban választott küldöttek, a felsőházban személyesen meghívottak üléseztek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törvényhozás nehézkes és lassú folyamat volt, az országgyűlés jogkörébe tartozott az adó és az újonclétszám megszavazása).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az országgyűlés szemben állt az udvar központosító céljaival, az udvar a megyéket akarta megnyerni az országgyűléssel szemben), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. 1765 után nem hívták össze az országgyűlést, rendeletekkel kormányoztak, a megyék hajtották végre az utasításokat).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Helytartótanács élén a nádor állt, irányításában a rendek is szerepet kaptak, folyamatosan működött), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Helytartótanács a Magyar Kancellária és a vármegyék között állt, a közigazgatás szakszerűsödött, a titkárok kinevezési joga miatt az uralkodó befolyása megmaradt, a végrehajtást akarták elősegíteni).	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a török kiűzése és a szatmári béke után Magyarország a Habsburg Birodalom része lett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hadügy, külügy és a pénzügy uralkodói felségjogok voltak, a rendi államszervezet modernizációra szorult, rendi dualizmusból a század során felvilágosult abszolútizmus lett).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a hadügy az Udvari Haditanács kezében volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. uralkodói felségjog volt, az országgyűlés ajánlotta meg az újonclétszámot, nem volt a rendeknek befolyása a hadsereg irányítására, állandó hadsereget állított fel III. Károly).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a vármegye tényleges vezetője az alispán, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király a főispánokat nevezte ki, akik általában nem vettek részt a megyegyűlésen, a közgyűlés választotta az alispánt / az országgyűlési követeket, a közgyűlés adta ki a követutasítást, a vármegye a rendiség bástyája volt).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a jobbágyság helyzetének változásait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy Mária Terézia 1740–1780 között, II. József pedig 1780–1790 között uralkodott.	0–2
	T2 Említi a téma valamely térbeli elemét (pl. Magyarország a Habsburg Birodalom része volt; Mária Terézia idején a Dunántúlon zajlottak jobbágymozgalmak; II. József idején Erdélyben tört ki jobbágyfelkelés).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például király, nemes, jobbágy, országgyűlés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például felvilágosult abszolutizmus, úrbéri rendelet, robot, kilenced.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti az ábra alapján a jobbágyság terheit (pl. a királynak, az egyháznak és a földesúrnak is adóztak; felsorolja a terheket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország társadalma még rendi jellegű volt; a közterheket a jobbágyság viselte; a király és a nemesség vetélytársak voltak a jobbágyságtól származó jövedelmek tekintetében).	0–3
	F2 Rögzíti a jobbágyságnak biztosított kedvezményeket (pl. kevés adó és robot), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a 18. század elején a munkaerőhiány miatt csökkentek a jobbágyterhek / a század végére újra nőni kezdtek; ez elősegítette az ország újranevelését; ideiglenesen lazult a röghöz kötés).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy minden birtokon / településen írásban kellett rögzíteni az úrbéri terheket, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel akarta Mária Terézia csökkenteni a földesúri visszaéléseket; a nemesség ellenállása miatt rendeletben szabályozta a kérdést).	0–3
	F4 Rögzíti a rendelkezés célját (pl. a jobbágyság gyerekeinek iskoláztatása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez segíthette volna a jobb gazdálkodási módszerek elterjedését; valódi tankötelezettséget azonban nem sikerült bevezetni).	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti az úrbéri rendelet valamely lényegi tartalmi elemét (pl. telekhatárok rögzítése; robot maximálása; kilencedfizetés szabályozása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel csökkenteni akarták a jobbágyok földesúri terheit; ezzel akarták biztosítani az állami adóalapot; ezzel akarták csökkenteni a jobbágyi elégedetlenséget).	0–3
	E2 Rögzíti II. József jobbágyrendeletének valamely lényegi tartalmi elemét (pl. röghöz kötés eltörlése; szabad tanulás / munkavállalás / tulajdon), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel akart munkaerőt biztosítani a manufaktúraiparnak; ezzel akarta csökkenteni a jobbágyi elégedetlenséget).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Mária Terézia és II. József intézkedései a felvilágosult abszolutizmus szelemében születtek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. erkölcsi kötelességnek tekintették az alattvalókról való gondoskodást; céljuk a gazdasági / társadalmi modernizáció volt; a nemességet akarták visszaszorítani; rendeletekben szabályozták a kérdést).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

118.

Szabadságjogok	1. kör	2. kör	3. kör
a) egyesülési szabadság			X
b) vallásszabadság	X		
c) vállalkozás szabadsága		X	
d) gyülekezési szabadság			X
e) szólásszabadság	X		
f) munkavállalás szabadsága		X	
g) mozgásszabadság		X	
h) tudományos kutatás szabadsága	X		

119.

Állítás	A)	B)	C)
a) A soknemzetiségű Habsburg Birodalom fenntartása mellett érvel.		X	
b) Az egykori Német-római Császárság egészét kívánja egy államban egyesíteni.			X
c) A nemzetállamok szövetségét tekinti célnak.	X		
d) Utal a napóleoni hódítás időszakára.			X

e) 1. A nemzetállam alkotmányos / a népfelügyen alapszik. / A nemzet joga az államalapítás. / A korabeli államok dinasztikusak. / Az állam az uralkodó(család) szerzeménye.
2. A nemzetállam a nemzet minden tagját magában foglalja. / A nemzetállam célja a nemzet egyesítése / függetlensége. / A korabeli államok soknemzetiségűek is lehettek.
(Az e) kérdésre adott válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók.)

120.

a) francia forradalom

b) 3.

c) 1.

d) 2.

e) 1. A kisebb / fokozatos változás hatásai előreláthatóak.

2. Időre van szükség a javaslatok megvitatásához / a sok különböző vélemény meghallgatásához.

(Az e) kérdésre adott válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók.)

121.

a) közvetlenül a kereket hajtották meg / egyszerűbb sínpálya kellett a Rockethoz

b) 2, 3, 6

c) (öntött)vas

d) 1. B); 2. E); 3. A); 4. D)

122.

a) vetésforgó

Feladat betűjele	Ábra számai	Megfelelő elemek
b)	1.	olcsó munkaerő áramlik az iparba
c)	2.	gyarmatosítás
d)	3.	népesség nő
e)	4.	olcsóbb, nagyobb mennyiségű szövet
f)	5.	kevés fonál
g)	6.	kicsi a szövőkapacitás

h) gyár

123.

- a) szennyvízcsatorna
- b) Javította a higiénés körülményeket / az egészségügyi helyzetet. / Csökkentette a halandóságot / a járványveszélyt.
- c) világításra
(Az a–c) kérdésekre adott válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)
- d) szakszervezet
- e) piacgazdaság / szabad piac
- f) Mert a munkaadók nem tudják pótolni a kieső munkaerőt (csoportos munkabeszüntetés esetén). / Mert a sztrájk termeléskiesést okoz. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

124.

- a) Abban, hogy az önkéntes örökváltság nem működik / a jobbágnak nincs pénze megváltania magát.
- b) A kötelező örökváltság állami kárpótlással.
- c) Mert csak így valósítható meg az érdekegyesítés / a jogegyenlőség / a nemzeti egység.
- d) Az állampapírokkal történő kárpótlás inflációhoz vezethet. / Az államnak valójában nincs pénze a kárpótlásra. / A nemesek kárpótlása nagyon elhúzódhat. / A jobbágyfelszabadítás a nemesség elszegényedését eredményezheti.
(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

125.

Állítások	A)	B)	Mindkettő	Egyik sem
a) Erőszakos asszimilációra törekszik.				X
b) Az egy politikai nemzet koncepcióját vallja.			X	
c) A nemzetiségi nyelvek teljes egyenjogúságát javasolja a magyarral.	X			
d) A többnyelvűséget problémának tartja.			X	
e) Javaslatát megegyezik a korban elfogadott törvény rendelkezéseivel.		X		
f) A nemzeti kérdést elválaszthatatlannak tartja az alkotmányosságtól.			X	

- g) 1844
- h) nemzetiség

126.

- a) cenzúra
- b) érdekegyesítés
- c) felelős kormány
- d) közteherviselés
- e) népképviselő(i) országgyűlés) / cenzusos választójog
- f) jobbágyfelszabadítás / kötelező örökváltság
- g) Az uralkodó közössége. / A közös védelem / külpolitika. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

127.

Széchenyi	Vitatott kérdések	Kossuth
8.	az átalakulás programja	2.
3.	a birodalomhoz való viszony	6.
5.	a társadalmi bázis és politikai módszerek	7.
4.	a politikai eszmék	1.

128.

Fogalom	Sorszám
a) rendi országgyűlés	3.
b) felsőtábla	4.
c) alsótábla	6.
d) átirat	5.
e) felirat	2.
f) leirat	2.

g) Az alsótáblán a követek sokkal nagyobb közösségeket képviseltek. / A felsőtáblán nagyobb részt saját személyüket vagy családjukat képviselték a jelenlévők. / Az alsótábla képviseleti elven működött, míg a felsőtábla személyes megjelenéssel. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

129.

Állítások	Betűjelek
a) Vármegyei közgyűlésen zajló események jelennek meg a szövegben.	A) C)
b) A kötött mandátum, azaz a követutasítás szerepel a szövegben.	A)
c) A szövegben utalás szerepel a rendi sérelemre.	A) D)
d) A szövegben megjelenő gondolatok a teljes országgyűlés előtt hangzottak el.	B)

e)

1.	2.	3.	4.
C)	A)	B)	D)

130.

Kitalált idézetek	Sorszám	Tiszttség / intézmény neve
a) „Holnap hosszú napunk lesz, meg kell választani az országgyűlési követeket. Korán lefekszem, hogy kipihenten tudjam levezetni az eseményt.”	2.	alispán
b) „Most szavazunk a követutasításról, no meg a következő évi vármegyei költségekről is döntünk kell.”	3.	(vármegyei) közgyűlés / (vár)megyei gyűlés
c) „Semmi kedvem bemenni ebbe a vármegyei oroslánbarlangba! Hál’ Istennek egyéb bécsi megbízatásaim miatt nem is tudnék ott lenni. De úgys megoldják nélkülem.”	1.	főispán

d) Az uralkodót a vármegyében csak a főispán képviselte, aki rendszerint nem vett részt a vármegyei közéletben. / A vármegyét gyakorlatban vezető méltóságokat a nemesek maguk választották, nem az uralkodó jelölte ki. / A vármegyének széles jogköre volt a helyi szabályok megalkotásában, sőt akár országos jogszabályokkal is szembeszállhatott, ha azokat törvénytelennek

tartotta. (Más, helyes válasz is elfogadható, a válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

131.

	Forrás betűjele	Térkép sorszáma
a)	A)	4.
b)	B)	3.
c)	C)	2.
d)	D)	6.
e)	E)	1.
f)	F)	5.

g)

B)	D)	A)	F)	C)	E)
----	----	----	----	----	----

132.

a) alkotmányos monarchia

b) külügyekkel

c)

Választójog alapja	Személy sorszáma	
2. §. a) Kik szabad királyi városokban [...] 300 e[züst] f[orint] értékű házat vagy földet, egyéb községekben pedig eddigi úrbéri értelemben vett 1/4 telket, [...] bírnak.	1.	
2. §. b) Kik mint kézművesek, kereskedők, gyárosok telepedve vannak, ha tulajdon műhellyel vagy kereskedési teleppel, vagy gyárral bírnak, s ha kézművesek, folytonosan legalább egy segéddel dolgoznak.	5.	
2. §. d) Jövedelmükre való tekintet nélkül a tudorok, sebészek, ügyvédek, mérnökök, akadémiai művészek, tanárok, a magyar tudós társaság tagjai, gyógyszerészek, lelkészek, segédlelkészek, községi jegyzők és iskolatanítók [...].	2.	6.

d) Vasvári Pál

e) Tud magyarul. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

133.

a) majorság (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

b) 10% / tized / tized utáni kilenced

c) A földesurakat az állam kárpótolja. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

d) 1., 5.

e) Megmaradt a közös használat, amíg a bíróság nem döntött a szétválasztás mikéntjéről. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

134.

Leírás	Sor-szám
a) 1849 tavaszán ez a település volt a szabadságharc politikai központja.	5.
b) Jellasics bán által itt elszenvedett vereség tette lehetővé a szabadságharc kibontakozását.	2.
c) Klapka György által, jóval a világosi fegyverletétel után is védett, modern erőd-város. Végül szabad elvonulás ellenében adták fel.	1.
d) A császári erők Windisch-Grätz által vezetett támadása miatt az országgyűlés kénytelen volt elmenekülni innen.	3.
e) A tavaszi hadjárat legfontosabb csatája. Bár a honvéds csapatok győzelmet arattak, de a császári erőket nem sikerült bekeríteni.	4.
f) Bem József tábornok itt szenvedett döntő vereséget a szabadságharc utolsó napjaiban Haynau seregeitől.	7.
g) 1849. május 21-én a szabadságharc sikereinek csúcspontjaként visszafoglalt vár és település.	3.
h) A fegyverletétel helyszínének közelében, e település vált a szabadságharc utáni megtorlás szomorú jelképévé.	6.

135.

a) román (*Elfogadható még: oláh.*)

b) 3., 4., 6.

c) Területi autonómia elérését. / A birodalmon belüli önálló egység kialakítását. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

d) Elszórtan éltek, így nem lehetett önálló területi követelésük. / Jelentős részben városokban éltek, ahol jobban azonosultak a magyar nemzeti célokkal. / Előnyös volt számukra a magyar kormány liberális – jogkiterjesztő – politikája. (*Más, helyes válasz is elfogadható. A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

136.

a) Függetlenségi Nyilatkozat; 1849. április 14.; Debrecen

b) Külpolitikai szövetségesek keresésének lehetősége. / Az ország közjogi helyzetének tisztázása. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

c) Egyelőre nem akarták eldönteni, hogy királyság vagy köztársaság legyen az államforma. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

d) A Habsburg-ház trónfosztása. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

137.

a) Haynau

b) A zsidóság komoly pénzbeli támogatást nyújtott / hadianyag-szállításokkal járult hozzá a szabadságharchoz. / A zsidóság etnikai részarányához képest nagyobb számban adott honvédek a szabadságharchoz. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

c) Ferenc József

d) A parancs kiadásakor még tartott a szabadságharc, így a császári erőknek szüksége volt a felszerelésekre. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható. Más, helyes válasz is elfogadható.*)

e) Haynaut leváltották az ország éléről, így egyes intézkedéseit visszavonták. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

138.

- a) elektromos közvilágítás, fényreklámok, autó *(Bármelyik két elem megfelelő.)*
b) Vidékről / a mezőgazdaságból munkalehetőség reményében a városokba mentek. / Mert könnyebb volt munkát találni. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
c) Feltalálták az oltást. / Oltással védekeztek ellene. / Rájöttek a betegségek okaira. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
d) Egyre nagyobb hangsúlyt fektettek a higiénára. / Semmelweis Ignác hatására javult a kórházi higiénia. / A kórházi higiénia javulásával visszaszorult a gyermekágyi láz. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

139.

- a) több embert tud szállítani
b) nem robbanásveszélyes / jobban manőverezhető
c) (belső égésű) motor
d) I. világháború
e) nem egyének, hanem kutatócsoportok, műhelyek dolgoztak egy-egy találmányon

140.

Korfa betűjele	Évszám	Leírás sorszáma
A)	1990	4.
B)	1930	1.
C)	1960	2.
D)	1900	5.

141.

- a) kartell
b) A verseny korlátozása. / Az árak magasan tartása. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
c) monopol / monopólium
d) 2., 4.
e) A nagyvállalatok politikai befolyásra tesznek szert. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

142.

Kitalált szituációk	Sorszá- mok
a) Egy bécsújhelyi cigarettakereskedő: „Fogytán a bolti készletem! Gyorsan átugrom Sopronba, mert ha ott vásárolok, sokkal olcsóbban tudom feltölteni a készletet!”	4.
b) Egy osztrák polgár Magyarországon: „Tegnap megkérdeztem egy helyi gazdát, hogy hány mérföld még a következő város. Ő azt mondta, hogy tíz, de azt már rég legyalogoltam, és még mindig sehol a város. Csak nem átvert a bugris magyar?!”	6.
c) Egy bajor sörgyáros: „Magyarországon keresztül viszem be a Monarchiába kiváló búzasörömet, ugyanis így olcsóbban tudom eladni, mintha az osztrák határon keresztül jutnék be a Monarchia piacára!”	3.
d) Egy magyar kereskedő Bécsben: „Azzal, hogy folyton erősödik az osztrák forint árfolyama, minden héten jókora összegeket vesztek a pénzváltás miatt.”	5.
e) Egy osztrák kereskedő: „Az eszem megáll, ki tudja már követni ezeket a csomagküldési díjakat? Az egyik csomagot Salzburgba belföldi díjjal és más bélyegekkel küldöm, mint a másikat Budapestre. Ezt nemzetközi díjszabás mellett és egészen más illetékekkel adhatom fel.”	7.

f) közös ügyek

g) Ezeket a gazdasági kérdéseket mindkét fél számára hatékonyabb volt közösen intézni. / E gazdasági kérdések közös kezelése mindkét fél számára előnyös volt. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

143.

a) 3.

b) Máskülönben a magáncégek a profit érdekében nagyon magasra emelték volna a viteldíjakat. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) Ezzel segítette, hogy minél könnyebb legyen az országban a kereskedelmi / személyforgalom megvalósítása. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) 5.

e) 1.

f) Baross Gábor

144.

a) kereskedelem, hitel, szállítás

b) vasútépítés

c) Véget értek a nagy állami beruházások. / Befejeződtek a nagy folyószabályozási és vasútépítési munkálatok. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) A rossz gabonatermés miatt kevés gabonát kapnak a munkáért. / A munka nem végezhető el a megadott idő alatt. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

e) 1., 4., 5.

145.

a) Gellérthegy benépesülése / nőtt a beépítettsége a városnak / hidak épültek / rakpart kiépülése / tömegközlekedés megjelenése

b) közlekedési központ / gazdasági központ / feldolgozóipari központ / politikai központ

c) Millennium

d) például: Ferenc József-híd / Millenniumi Földalatti Vasút / Múcsarnok / Vajdahunyad vára / Iparművészeti Múzeum *(Más, helyes válasz is elfogadható.)*

e) Ybl Miklós

146.

a)

1. 1830-as években nem volt állandó híd a Duna felett, míg a századfordulóra több is lesz.

2. A város útjai földutak voltak, amiket a századfordulóra beburkoltak.

3. A városi közlekedés elsősorban magánhíntókkal, valamint lovon történt, míg a századfordulóra kiépültek az első villamosvonalak.

4. A Duna partját szemét lerakására használták, amit a rakpartok kiépítésével felszámoltak.

(A felsorolt válaszokból bármely három válasz elegendő. A válaszok más, helyes megfogalmazásban és tetszőleges sorrendben is elfogadhatók.)

b) 1896

c) (báró) Podmaniczky Frigyes

147.

a) osztályharc

b) urbanizáció / város(ias)odás

c) nemzetállam

- d) proletárdiktatúra
- e) kommunizmus
- f) szakszervezet
- g) (Karl) Marx *(Elfogadható még: Engels.)*
- h) Adam Smith

148.

Eszme betűjele	Eszme neve	Álláspont sorszáma
a)	liberalizmus	2.
b)	nacionalizmus	4.
c)	konzervativizmus	1.

d) Mert hosszú távon megszüntették volna a magántulajdont / köztulajdonba vették volna a vállalatokat. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

149.

- a) szociáldemokrácia / szociáldemokrata irányzat / revizionista irányzat / revizionizmus
- b) Az általános választójog elérése. / A demokratikus viszonyok megteremtése. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) Olyan államhatalom, melyet csak a vezető / kiváltságos / uralkodó társadalmi rétegek birtokolnak / használnak fel saját érdekükben. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) A szocialista állam létrejöttéhez nem szükséges erőszak / proletárforradalom. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- e) (Második) Internacionálé

150.

Állítás	Betűjel
a) A forrásrészletben a munkásság helyzetének javítását sürgetik.	A) B)
b) A szükséges lépéseket a forrás keresztény hitelvekből vezeti le.	B)
c) A szövegrészletben megjelenik a marxista osztályharc elméletének elvetése.	C)

d) A magántulajdon elvesztésével az egyéni érdekelttség megszűnik. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

- e) keresztényszocializmus
- f) Rerum novarum (enciklika)

151.

- a) A német császár és a porosz király / a német kancellár és a porosz miniszterelnök ugyanaz a személy.
- b) Birodalmi szinten (férfiakra kiterjedő) általános választójog van érvényben, míg tartományi szinten cenzusos.
- c) A törvényhozó testület egyik háza (Szövetségi Tanács) a tartományok (kormányá)ból kerül ki.
- d) A végrehajtó hatalmat az uralkodó nevezi ki / nem a törvényhozásnak felelős. *(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)*

152.

Forrásrészletek sorszáma	Északi álláspont sorszáma	Déli álláspont sorszáma
2.	4.	8.
3.	1.	5.
12.	7.	3.
13.	2.	6.

153.

a) Veress Jánost Veress Kálmán gyerekének gyámjául jelölik ki.

b) Vizsgázni egy nyilvános iskolában az az évi tananyagból.

c) Női kézimunkák órája lesz.

d) Mert lányként nem tanul alkotmánytant.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

154.

a) (A válaszok más sorrendben és más, helyes megfogalmazásban is elfogadhatók. Más, helyes válasz is elfogadható.)

1. olcsó nyersanyagforrás

2. nagyobb felvevőpiac

3. bővebb munkaerő

b) Németország / Német Császárság

c) 2.

d) A gyarmati népek kulturális / civilizációs felemelése. / Az európai civilizáció vívmányainak terjesztése. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

e) (A válaszok más sorrendben és más, helyes megfogalmazásban is elfogadhatók. Más, helyes válasz is elfogadható.)

1. vasútfejlesztés

2. hatékony közigazgatás kialakítása

3. iskolarendszer kiterjesztése

4. egészségügyi ellátás fejlesztése

155.

Állítás	Sorszám
a) A karikatúra orosz szemszögből jeleníti meg az adott helyzetet.	3.
b) Az egyik legfontosabb britek és németek közötti feszültségforrás jelenik meg a karikatúrán.	1.
c) A karikatúra afrikai gyarmati ellentétre utal.	2.
d) A karikatúra utal az európai és Európán kívüli hatalmak erőkülönbségére.	3.
e) A képen egy irredenta cél látható.	4.
f) A karikatúra egyenrangú félként mutatja be az európai és Európán kívüli hatalmakat.	1.
g) A karikatúra egy ázsiai konfliktust mutat be.	3.
h) A képen brit–francia ellentét jelenik meg.	2.

156.

a) A birodalmi tanács jogköre felülírhatja a nemzeti országgyűléseket. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

- b)** A birodalmi tanácsban a magyar képviselők kisebbségben lennének. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
c) perszonálunió
d) alkotmányos monarchia
f) passzív ellenállás / passzív rezisztencia
g) 1867

157.

- a)** Deák Ferenc
b) Kossuth Lajos
c) A történelmi hagyomány alapján. / A pragmática sanctióban megfogalmazott elv miatt. / A perszonálunió révén külügyi szempontból egy államként tekintett a Habsburgok országaira. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
d) Az ország birodalmi érdekekből sodródik bele egy háborúba. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
e) I. világháború *(Elfogadható még a trianoni béke / Trianon is.)*
f) a trónfosztás / a szabadságharc bukása / megtorlás / aradi vértanúk

158.

Párt neve	Forrás betűjele	Politikus neve
a) Balközép	C)	Tisza Kálmán
b) Országos Független és 48-as Gazdapárt	B)	Nagyatádi Szabó István
c) Katolikus Néppárt	D)	Prohászka Ottokár
d) Magyarországi Szociáldemokrata Párt	E)	Garami Ernő
e) Nemzeti Munkapárt	A)	Tisza István

159.

- a)** szlovák / tót
b) román / oláh
c) német
d) zsidó
e) szerb / rác
f) cigány / roma
g) magyar
h) horvát

160.

- a)** A magyarsághoz való asszimilációt.
b) Mert a korszakban sok zsidó vándorolt be Magyarországra Galíciából.
c) A birtok pénzügyeinek intézése. / Kölcsönzés. / Terménykereskedelem.
d) Politikai / társadalmi befolyás biztosítása.
(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

161.

- a)** C)
b) A)
c) Pesten / az ország központjában alapított üzemet a kedvezőbb üzleti lehetőségek miatt (ahol könnyebben asszimilálódott).
d) Az asszimilációval felemelkedhetett a magyar elitbe, amit az öltözéke / nemesi rangja is kifejez.

e) Nem történt meg az ottani többségi nemzetbe (cseh, horvát) való asszimiláció, mert ez nem járt az ottani (német, olasz) polgárság számára társadalmi emelkedéssel.
(A c), d) és e) válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

162.

Állítások	Források				
	A)	B)	C)	Mindhárom	Egyik sem
a) A jogszabály asszimilációs céllal (is) készült.	X	X			
b) A jogszabályban megjelenik a magyar politikai elit nemzetfelfogása.			X		
c) A jogszabály lehetetlenné tette az oktatást nemzetiségi nyelven.					X
d) A jogszabály a korabeli európai átlagnál nem tartalmazott szigorúbb előírásokat.				X	
e) A jogszabályt teljeskörűen sosem sikerül betartani.				X	

f)

C)	B)	A)
----	----	----

163.

a) A politikai önállóság / autonómia biztosításával; nemzeti nyelvű felsőoktatás biztosításával; kiterjedtebb nemzeti nyelvű iskolarendszer biztosításával. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható. Más, helyes válasz is elfogadható.)

b) Kiterjedt nemzetiségi nyelvű alapfokú iskolarendszer; nemzetiségi sajtó fenntartása; nemzetiségi kulturális szervezetek működtetése; kiterjedt anyanyelvhasználati jogok a hivatali ügyek terén. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható. Más, helyes válasz is elfogadható.)

c) A többségi nemzet / oroszok betelepítése a kisebbség / románok közé; nem működött nemzetiségi nyelvű iskolahálózat; az orosz államnyelv kizárólagos használata; a kisebbségi kulturális intézmények működésének tilalma. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható. Más, helyes válasz is elfogadható.)

d) Európában igazán toleráns nemzetiségi politika csak Svájcban működött, míg a magyarnál sokkal szigorúbb politikára is találunk példát (pl. Oroszország). (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

164.

Állítások	Betűjel
a) A forrásban a román állam irredenta céljai jelennek meg.	A)
b) A szöveg a magyarokat tekinti felelősnek a kialakuló ellentétekért.	C)
c) A forrás a magyarországi románság szemszögéből tekint a helyzetre.	B) C)
d) A szövegben a magyarországi románok szeparatista céljai jelennek meg.	C)
e) Az asszimiláció gondolata megjelenik a forrásban.	B)
f) A forrás történeti jogi szempontot is említ.	A)
g) Magyarországon kívül eső célok is megjelennek a szövegben.	A)

165.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló alapvetően a liberalizmus eszméjét mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a liberalizmus a 19. század első felében alakult ki, valamint rögzíti, hogy Nyugat-Európából indult ki.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például eszme, szabadság, jog-egyenlőség, szabad verseny.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás alapján, hogy mindenkinek joga van véleményét kifejteni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a liberalizmus legfontosabb alapértéke a szabadság; a liberalizmus központi eleme a vélemény / gondolat / meggyőződés szabadsága; senkinek a szabadsága sem mehet más ember szabadságának rovására; a liberalizmus alapértéknek tekinti a toleranciát).	0–3
	F2 Rögzít egy lényegi elemet a forrásból (pl. a demokrácia nem azonos a népuralommal / a csöcselék uralmával; a demokrácia nem áll ellentétben a monarchiával; az alkotmány által korlátozott monarchiát tekinti megfelelőnek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az isteni legitímáció helyett a népszuverenitást tették a hatalmi rendszer alapjává; az államhatalom létét a társadalmi szerződéssel magyarázták; az alkotmány garantálta, hogy a népszuverenitás monarchia esetében is érvényesüljön).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a liberalizmus legalapvetőbb céljaként egyenjogúságot hirdetett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek értelmében követelték a jobbágyok egyenjogúsítását; a liberalizmus indokolta a választójog kiterjesztését; a női egyenjogúság szintén a liberalizmusból következik; a rabszolgák felszabadítása is liberális cél volt).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a liberalizmus gazdasági téren a szabad versenyt képviselte, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. elvetették a gazdaságba való állami beavatkozást; a piaci folyamatokat önszabályozónak tartották; a nemzetközi kereskedelemben is a vámok lebontását / szabadkereskedelmet képviselték).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

166.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a második ipari forradalom hatására bekövetkező közlekedési forradalmat mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a második ipari forradalom a 19. század második felében / a 19-20. század fordulóján zajlott, valamint rögzíti, hogy Nyugat-Európából / Németországból, USA-ból terjedt el.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például robbanómotor, repülő, autó, futószalag.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból (pl. lehetővé vált a repülés / az ember meghódította a levegőt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kezdetben még csak sportnak számított / először léghajó szállított utasokat / az I. világháború során tökéletesedtek a repülőgépek).	0–3
	F2 Rögzíti a forrásból, hogy Henry Ford az autógyártásban futószalagos termelést vezetett be, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a tömegtermelésnek köszönhetően relatíve olcsó termék lett / gyorsan elterjedt a gépkocsi / létrejöttek az első autógyárak).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy feltalálták a robbanó- / benzin- és dízel-motort, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kisebb tömegű / méretű meghajtást lehetett létrehozni / ez tette lehetővé a levegő meghódítását / a gépkocsik megjelenését).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy feltalálták a villanymotort, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a városokban megjelent a tömegközlekedés / az első villamosok / Kandó Kálmán feltalálta a villanymozdonyt).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Széchenyi programját – gyakorlati tevékenységére is kitérve – mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a reformkor 1830–1848-ig tartott, valamint rögzíti, hogy Széchenyi 1830-ban adta ki a <i>Hitelet</i> .	0–2
	T2 Említi a téma két térbeli elemét (pl. Vaskapu, Pest-Buda, Bécs, Nagycenk, Duna, Tisza, Balaton).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például reform, országgyűlés, ellenzék, kormány.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például érdekegyesítés, jobbágyszabadítás, közteherviselés, örökváltság.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. Széchenyi szerint Wesselényi túlzottan szélsőséges / erőszakos politikát folytat; szükséges lenne néha engedni is), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Széchenyi a mérsékeltebb fellépést támogatta; együtt kívánt működni inkább az udvarral; távol állt a radikális megoldásoktól).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. sokak szerint a kormány gazdaságpolitikája felelős a lemaradás miatt; egyesek a harmincadvámokban és más regálejővedelmekben látják a gazdasági hiányosságok okait, sokak a vámpolitikát ítélik el), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Széchenyi inkább a saját hibákban / hiányosságokban látta a lemaradás okát; szerinte inkább szabadkereskedelmi rendszert kellene bevezetni).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy Széchenyi szerint külső nyomásra a nemzetiséget nem lehet rákényszeríteni senkire, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Széchenyi a nemzetiségekkel való kiegyezést tekintette fontos célnak; véleménye szerint a nemzetiségek megnyerésével / a nekik biztosított jogokkal lehet őket megnyerni a magyar állameszmének; elítélte az erőszakos nemzetiségi politikát).	0–3
	F4 Rögzíti a kép alapján, hogy Széchenyi lóversenypályát hozott létre Magyarországon, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a lóversenyt angol mintára honosította meg; létrehozásával a magyar társadalom számára találkozási / szerveződési kereteket akart létrehozni; ezzel támogatta a magyarországi nyilvánosság kialakulását; Bécs helyett Pest-Buda jelentőségét kívánta növelni; hasonló céllal alakította ki a Nemzeti Kaszinót is).	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Széchenyi szerint a nemességet védő feudális jogok idejét múltak / a fejlődés gátjai, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ősiség a hitelfelvételt gátolja; a robotmunka nem hatékony; az adómentesség a 19. században már nem jogos / helyette közteherviselés szükséges).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy szükségesnek tartja a jobbágyság eltörlését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a jobbágy szabad parasztként érdekeltté tehető a termelésben; a jobbágyi robot helyett a bérmunka hatékonyabb).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Széchenyi gyakorlati tevékenységének legfontosabb területe a közlekedés fejlesztése volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapításokat tesz (pl. e téren kormányzati pozíciót / helytartótanácsi tisztséget is vállalt; nevéhez fűződik a Vaskapu szabályozásának kezdete / a Tisza szabályozásának elindítása; a dunai és balatoni gőzhajózás megindítása / a Lánchíd építése / a vasútépítés támogatása).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország 1867 és 1914 közötti pártviszonyait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia 1867 és 1918 között állt fenn, vagy Ferenc József (1848/1867–1916) uralkodási évszámait és még egy évszámot a témához kapcsolódóan (pl. 1875–1890: Tisza Kálmán miniszterelnöksége, 1905: koalíciós válság).	0–2
	T2 Említi a téma valamely térbeli elemét (pl. Buda, Bécs).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például király, országgyűlés, ellenzék, kormány.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például Szabadelvű Párt, Koalíció, obstrukció, közjogi kérdés.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a Balközép nem fogadta el a közös ügyeket, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. 48-as alapon álltak; emiatt nem kerülhettek kormányra / Tisza Kálmán a kormányzás érdekében félretette ezt / elsősorban a magyar népesség támogatta / a Balközép a Határozati Pártból jött létre).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Magyarországi Szociáldemokrata Párt általános, titkos választójogot követelt / az MSZDP indult a választásokon / törvényes úton akarta megszerezni a hatalmat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nem jutottak be a parlamentbe / támogatóiknak nem volt szavazati joguk / az iparosodás növelte tömegbázisukat / a munkásság érdekében tüntetéseket, sztrájkokat szerveztek).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. 50 képviselő már név szerinti szavazást kérhetett / nem lehetett indokolni a szavazatot), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. hatékonyabbá akarták tenni ezzel az országgyűlést / csökkenteni akarták az obstrukciót / az ellenzék obstrukcióval akadályozta a parlamenti munkát).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az uralkodó ragaszkodott a német / egységes vezényleti nyelvhez / az uralkodó nem járult hozzá a 67-es alapok módosításához / a miniszterelnököt az uralkodó nevezte ki / az uralkodó elfogadta a választójogi reform gondolatát), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. 1905-ben a Koalíció perszónáluniós, a közjogi helyzetet megváltoztató programmal nyerte meg a választásokat / a Koalíció választási győzelme).	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
	ellenére nem alakíthatott kormányt / az új (Wekerle második) kormány(a) lényegében nem hajtotta végre a választási programot).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy 1867-ben megkötötték a kiegyezést és létrejött az Osztrák–Magyar Monarchia, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Deák-párt alakíthatott kormányt / Andrássy Gyula lett a miniszterelnök / a Határozati Pártból létrejött a Balközép és az Országos 48-as Párt volt az ellenzék) .	0–3
	E2 Rögzíti, hogy 1875-ben létrejött a Szabadelvű Párt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. 1875–1905 között volt kormányzati pozícióban / Tisza Kálmán 1875 és 1890 között miniszterelnök volt / a Szabadelvű Párt nem akarta kiterjeszteni a választójogot).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy 1910-ben a Nemzeti Munkapárt nyerte meg a választásokat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapításokat tesz (pl. Tisza István házelnökként irányította az országot / Tisza István elutasította a választójogi reformot / az ellenzék követeléseiben összekapcsolódott a közjogi kérdés az általános és titkos választójoggal / a balkáni helyzet miatt elfogadták a haderő növelését / a magyar kormány szemben állt a trónörökösrel, Ferenc Ferdinánddal).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

169.

Állítások	Sorszám
a) A demokratikus államokban fontos volt a társadalmat megnyerni a háborús erőfeszítéseknek.	1.
b) A háború egyik új jellemzője miatt kudarcot vallottak a villámháborúra építő haditervek.	3.
c) A hadviselő országok teljes társadalma komolyan kivette részét a háború terheiből.	2.
d) A hadigazdaság működtetése miatt az állam fokozottan beleszólt a gazdasági életbe.	2.
e) A háború felelősségét kizárólag az ellenségre hárították.	1.
f) A háború alakulását döntően befolyásolták a második ipari forradalom új fejlesztései.	3.
g) Az Egyesült Államok kivételével minden hadviselő fél küzdött lakossága ellátásának nehézségeivel.	2.
h) A világháború legfontosabb harcászati jellemzőjét csak a háború végén tudták megváltoztatni olyan fejlesztésekkel, mint a tankok.	3.

170.

Állítások	Sorszám
a) Elsősorban nagyhatalmi tekintélyének elvesztése és szövetségesének támogatása motiválta a háborús döntésben.	7.
b) Egy közvetlenül a világháború kitörése előtt elszenvedett vereség miatt kívánt revansot venni, ezért döntött a háború mellett.	1.
c) Bár területét épp a világháború előtti évben duplázta meg, szövetséges támogatásában bízva vállalta a háborút egy nagyhatalommal szemben is.	6.
d) Korábbi nagyhatalmi befolyásának helyreállítása, valamint leendő szövetséges komoly anyagi és katonai támogatása okán lépett be a háborúba.	9.
e) Veszélyesnek tekintett nagyhatalmi riválisával szemben szükségesnek érezte hadba lépését, pedig közvetlen katonai fenyegetés nem érte.	5.
f) Legfőképpen egy több évtizedes sérelemért veendő elégtétel, egyúttal a veszélyesnek tekintett szomszédos nagyhatalom megfékezése miatt üzent hadat.	4.
g) Évszázados területi vágyai voltak a két szövetségi rendszer egy-egy hatalmával szemben. Végül a fejlettebb területet birtokló nagyhatalom ellen lépett hadba.	5.
h) Korábbi szövetségi viszonyát felmondva az ellenkező szövetségi rendszer oldalán lépett hadba, irredenta célokat megfogalmazva.	8.
i) A háború vállalásával több évszázados balkáni stratégiai céljait (pl. a tengerszorosok megszerzése) kívánta megvalósítani, a remélt győzelemmel pedig társadalmi bázisát megszilárdítani.	2.

171.

- a) 1. Przemysl
- b) 2. Sarajevó
- c) 3. Dobordó
- d) gorlicei áttörés
- e) Horthy Miklós

172.

a) Szerbia

b) Osztrák–Magyar Monarchia (*Elfogadható még: Ausztria–Magyarország.*)

c) Mivel a konfliktusban érintett két ország két európai szövetségi rendszerhez tartozott. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

d) Szarajevói merénylet; 1914. június 28.

e) 3., 5.

173.

a) Schlieffen-terv; A németek csak ezáltal tartották lehetségesnek a kétfrontos háború elkerülését / az ellenség gyors legyőzését / a villámháború megvalósítását / a meglepetésszerű támadást. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

b) az Egyesült Államok hadba lépése (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

c) verduni csata / „vérszivattyú”; A német hadvezetőség a csatától a teljes francia haderő felérését várta. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

d) 3.

174.

Állítások	Betűjel(ek)	
A forrásból kiderül, hogy...		
a) a Károlyi-kormány pacifista elveket hirdetett.	A)	D)
b) a Károlyi-kormány két hónapnyi kormányzás után is bízott a nemzeti önrendelkezés elvének a béketárgyalásokon való érvényesítésében.	D)	
c) Magyarország nem feltétlenül számíthatott az európai antant nagyhatalmak jóindulatára.	B)	
d) a korabeli magyar közvélemény egy része nem értett egyet a Károlyi-kormány politikájával.	C)	
d) a szomszédos országok a Károlyi-kormányéval ellenkező külpolitikát folytattak.	C)	

175.

Állítások	Sorszám(ok)	
a) A plakáton az államforma / függetlenség kérdése jelenik meg.	3.	
b) A plakát az ellenforradalmi irányzat üzenetét közvetíti.	2.	4.
c) A plakáton megjelennek a közellátási nehézségek.	1.	
d) A plakát a Károlyi-kormány külpolitikai céljait tükrözi.	5.	
e) A plakát az egyik előző politikai rendszert / vezetést negatívan láttatja.	2.	3.
f) A plakáton megjelenik a vidék – város ellentét.	1.	

176.

a) Nem akarták a magántulajdont / magántulajdonosi rétegeket erősíteni a földosztással. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

b) A hadseregszervezésben a munkásságot jobban meg tudták szervezni / be tudták sorozni. / A szakszervezetek segítségével a munkásságot könnyebben tudták mozgósítani. / Sokkal nagyobb propagandát fejtettek ki a hadseregszervezés érdekében. / Erőszakos eszközöket is használtak a sorozás érdekében. (*A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

c) vörösteror

d) Szamuely Tibor (*Elfogadható még: Cserny József / Korvin Ottó.*)

- e) Lenin-fiúk *(Más, helyes válasz is elfogadható.)*
 f) népbiztos *(Elfogadható még: komisszár.)*

177.

Közvetlen előzmény	Betűjel
a) Clerk brit diplomata tárgyalásai eredményeként az addigi megszállók kivonultak Budapestről.	B)
b) A Nemzetgyűlés megalkotta „az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről” szóló törvényt.	C)
c) A Tanácsköztársaság tisztai offenzívája összeomlott, a Vörös Hadsereg végleg felbomlott.	D)

d)

1.	2.	3.	4.
D)	B)	A)	C)

- e) fehérek különítményes megtorlások *(Elfogadható még: fehérterror.);* Prónay Pál *(Elfogadható még: Ostenburg-Moravék Gyula, Héjjas Iván.)*
 f) 1919. augusztus

178.

- a) „első szakasz”: polgári forradalom
 „második szakasz”: proletárforradalom / munkásforradalom / szocialista forradalom
 b) 1. Ideiglenes Kormány, 2. szovjet(ek) *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)*
 c) A központi hatalmak / Németország tartott megszállva jelentős területeket az Orosz Birodalomból. / Oroszország nem tartott megszállva ekkor területeket. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
 d) bolsevik(ok)
 e) mensevik(ek)

179.

- a) 2., 3., 6., 8.
 b) 1.
 c) 2.
 d) 3.
 e) 3.

180.

- a) nemzeti önrendelkezés elve *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
 b) A nemzetiségi nemzeti tanácsok elszakadási nyilatkozatait a népakarat megnyilvánulásának tekintette az antant. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
 c) A népszavazásnál a területen élő összes felnőtt véleményt nyilváníthat, míg a nemzeti gyűléseken csak az adott nemzetiség van jelen. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
 d) nincsenek ilyen népek *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
 e) gróf Teleki Pál

181.

Állítások	Állam neve
a) Teljes egészében az Osztrák–Magyar Monarchia területéből létrehozott, de győztesnek tekintett állam.	Csehszlovákia
b) Három szomszédos nagyhatalom területéből alakított új állam.	Lengyelország
c) Területét háborús ellenfele és szövetségese rovására is bővítő állam.	Románia
d) A területvesztés következtében egyik tartományának nem volt szárazföldi kapcsolata az ország többi részével.	Németország
e) Új szövetségi állam, amelynek legerősebb tagállama jelentős szerepet játszott a háború kirobbantásában.	Jugoszlávia / Szerb–Horvát–Szlovén Királyság / SHS (állam)
f) Újonnan létrejött állam, melynek keleti határa nem etnikai alapú, és súlyos háború eredményeként alakult ki.	Lengyelország
g) Nyelvileg gyakorlatilag homogén állam, de az államnyelvet beszélők többsége nem ebben az államban, hanem egy szomszédos nagyhatalom területén él.	Ausztria
h) Területe a háború előttihez képest bő duplájára nőtt, így négy szomszédjával is határvitái voltak.	Románia

182.

a)

Érvek	Források betűjele		
Gazdasági	B)	C)	D)
Hatalmi-politikai	A)		E)
Történelmi	C)		

(Az egy sorban szereplő betűjelek bármilyen sorrendben elfogadhatók.)

b) Érv: etnikai / nemzeti

Magyarázat: Mert nem (eléggé) vették figyelembe. / Mert a gazdasági / hatalmi / történelmi érvek felülírták. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

183.

Állítások	Pontok sorszáma		
Az első világháború után húzott határok megváltoztatására törekszik.	1.	2.	3.
Lehetővé tenné a hadkötelezettség újbóli bevezetését.	2.	22.	
Közvetlenül és nyíltan antiszemita.	4.		
Beavatkozna a fennálló tulajdonviszonyokba.	14.	17.	

184.

a) A nácik tömegszervezeteken és tömegrendezvényeken keresztül igyekeztek a társadalmat ellenőrizni, mozgósítani és nevelni.

b) A náci szervezetek és rendezvények mindig katonai jellegűek voltak, ezt mutatja az egyenruha és a zászlók.

c) A legfontosabb az ifjúság nevelése volt, rajtuk keresztül akartak egy új világot felépíteni.

d) A képeken „árja” (szőke, kék szemű) emberek látszanak, a propaganda célja a faji felsőbbrendűség súlykolása is volt.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, más, helyes válasz is elfogadható.)

185.

- a) osztályharc
- b) Az állampolgári jogegyenlőség elvét. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) 3.
- d) (vörös)terror *(Elfogadható még: proletárdiktatúra.)*
- e) nemesség / földbirtokosok / egyház / kulákok / tőkések / nagypolgárság *(Más, helyes válasz is elfogadható.)*
- f) NKVD / CSEKA *(Elfogadható még: KGB, GPU.); Berija (Elfogadható még: Dzerzsinszkij, Jagoda, Jezsov.)*

186.

- a) Míg a gabonatermelés visszaesett, a begyűjtött gabona mennyisége növekedett. / Az export jóval csekélyebb mértékben csökkent, mint a gabonatermelés. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- b) (Többek között) a gabonaexportból származó bevételekből fedezték az iparfejlesztés költségeit. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) A termelőeszközök gyártása sokkal nagyobb mértékben növekedett, mint a lakossági igényeket kielégítő fogyasztási eszközöké. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) kollektivizálás *(Elfogadható még: téjeszesítés, kolhozosítás.)*
- e) 1932 *(Elfogadható még: 1931, 1931–32.)*

187.

Állítás \ Forrás betűjele	A)	B)	C)	D)	E)	Egyik sem
a) A fasizmus fontosnak tartja a népszokások ápolását.		X				
b) A fasizmus elveti a liberalizmust.			X			
c) A fasizmus kommunistaellenes.				X		
d) A fasizmus elveti a demokratikus választásokat.					X	
e) A fasizmus alapvető eleme az antiszemitizmus.						X
f) A fasizmus elveti a pacifizmust.	X					

- g) Benito Mussolini
- h) duce

188.

- a) 1.
- b) 2.
- c) Az élet minden területére kiterjed. / Az élet minden területét ellenőrizni akarja. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) korporáció(k)
- e) Foglalkozási alapon az állami gazdaságirányítás lehetőségét teremtették meg. / A szakszervezetek helyettesítése. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- f) személyi kultusz

189.

Ábra betűjele	Folyamatok sorszáma
a)	2.
b)	4.
c)	1.

Ábra betűjele	Folyamatok sorszáma
d)	1.
e)	4.
f)	3.

g) 1929

h) New Deal

190.

- a) A túltermelés miatt csökkentek az árak.
 - b) Csökkent a vállalatok bevétele.
 - c) Az államok védeni akarták a hazai piacot / termelést.
 - d) Exportálni is sokkal drágább lett.
- (A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

191.

- a) Az Osztrák–Magyar Monarchia utódállamainak nem volt saját pénze. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
- b) Nem volt Magyar Nemzeti Bank.
- c) Az infláció / A pénz elértéktelenedése miatt. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
- d) pengő
- e) 2.

192.

- a) IV. Károly lemondott a tróntól.
- b) 2.
- c) 1., 5., 7.
- d) 1., 4.

193.

- a) A búza ára jelentősen visszaesett, ugyanis a válság hatására Magyarország elvesztette a külföldi piacait / a munkanélküliség növekedése miatt visszaesett a hazai kereslet is. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)
- b) A kivitel jelentősen visszaesett, ugyanis a válság által sújtott külföldi országok igyekeztek saját piacukat megvédeni. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)
- c) A Magyarországra irányuló tőkebefektetések / hitelek elapadtak, ugyanis a nemzetközi nagybankok is megrendültek / a befektetők a válság idején kockázatosnak ítélték a hitelezést. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)
- d) Az adósság növekedésével egy ideig a törlesztésre fordított összegek is növekedtek. / A nemzetközi adósságok törlesztését / a jóvátételek fizetését 1932-ben nemzetközi egyezmény keretében felfüggesztették. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

194.

Kitalált kijelentés	Sorszám
a) „Nemrég vettem fel hitelt a gazdaságom fejlesztésére, de a válság minden tervemet keresztülhúzta. Ha nem kapok segítséget, a bank elviszi az egész földemet.”	7.
b) „Ha nem lépünk gyorsan, a pánik eluralkodik az embereken, mindenki kivesszi a pénzét a számlájáról, és a teljes pénzügyi rendszer összeomlik!”	6.
c) „Óriási a munkanélküliség az Alföldön, így most nemcsak a vízgazdálkodás miatt, hanem munkahelyteremtési céllal is hasznos lenne már végre megépíteni a békésszentandrás duzzasztóművet.”	2.
d) „A régi cséplőgépem teljesen tönkrement. Ha az állam nem lép közbe, akkor viszont nem tudok újat venni, mert hétről hétre egyre drágább minden.”	1.
e) „Szégyen, hogy az általam termelt lent ugyanolyan feltételek mellett veszik meg a textilgyárak, mintha Romániából hoznák be! Nem csoda, hogy visszatesett a gazdaság!”	4.
f) „Meg kellene találni a piaci réseket, és olyan terményekkel próbálkozni a nyugati piacon, amelyekből kisebb a túltermelés és a verseny!”	5.

195.

a) 1. a finnugor nyelvrokonságot

2. a török származást / (állítólagos / tudományosan meghaladott) nyelvrokonságot / kulturális közösséget

(A válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók.)

b) Az, hogy nem magyar származásúak / anyanyelvűek voltak. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

c) asszimiláció

d) zsidó(k/ság)

196.

Foglalkozás	Sorszám
a) Orvos	5.
b) Földműves	1.
c) Ápolónő	3.
d) Kőműves	2.

e) népiskola

f) egyetem

g) gimnázium (Elfogadható még: reáliskola.)

h) főiskola

197.

Állítás \ Forrás betűjele	A)	B)	C)	D)	E)
a) A földosztás a parasztság számára nem eredményezett jómódot.					X
b) A városiasodást mutatta a kövezett utcák terjedése.		X			
c) Az úri középosztály számára felkapott üdülési célponttá vált a Balaton és a Velencei-tó.				X	
d) A vasúti gépgyártás a korszakban is húzóágazat volt.			X		
e) A nagypolgárság életmódja a dualizmushoz képest alig változott.	X				
f) A szakmunkások életkörülményei elérték a kispolgárság életszínvonalát.			X		

g) gépkocsi

h) 2.

198.

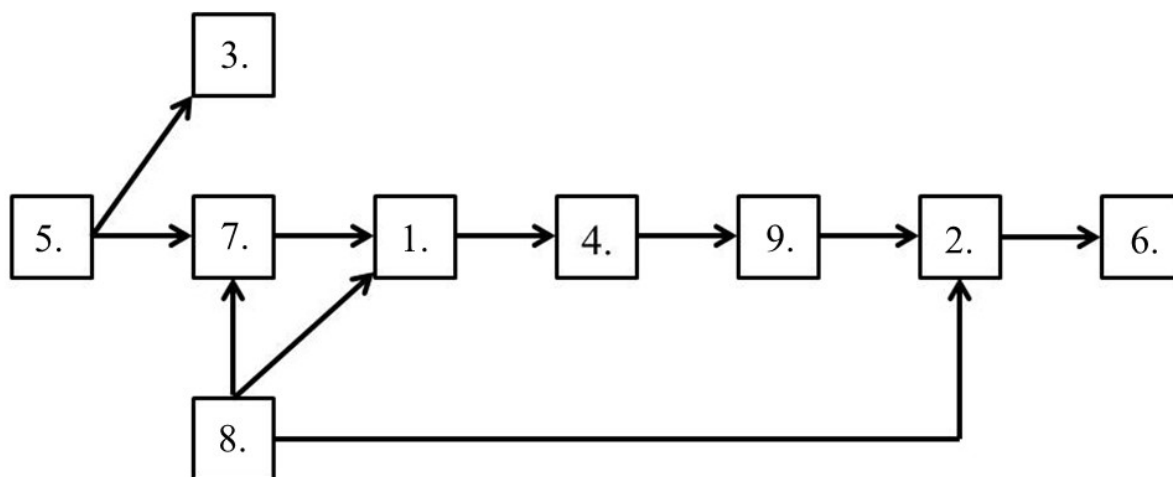
a) 1., 3., 6., 8.

b) szabályos alaprajz / tengelyesen szimmetrikus elrendezés

c) lakáshiányt

d) Az elszakított területekről Magyarországra menekülés.

199.

200.

Leírás	Sorszám
a) A németektől elszenvedett vereség után az ország jelentős része megszállás alá került, a maradék területen pedig németbarát államként, új fővárossal működött tovább az ország.	2.
b) Függetlenségét német segítséggel nyerte el, így már 1939-től kezdve részt vett Hitler oldalán a háborúban.	10.
c) Már a háború első évében szovjet támadás érte. Később épp emiatt kívánt revansot venni, és csatlakozott a német támadáshoz a Szovjetunió ellen.	9.
d) Az első világháborúban elszenvedett vereség után csatlakozott a szomszédos országok német megszállásához, melyekből jelentős területeket meg is kapott.	5.
e) Az egyetlen hatalom, amely végigharcolta a háborút a németek ellen. Bár Hitler megkísérelte elfoglalni, a terv már az előkészítése során elakadt.	3.
f) 1941-ben német segítséggel függetlenedő ország. Területe német döntésnek köszönhetően jelentősen kiterjedt, többek között muszlim lakosságú vidék megszerzésével.	4.
g) A Balkánon és Észak-Afrikában indított, balul sikerült támadásai nyomán a világháborúban új mellékhadszínterek nyíltak.	7.
h) 1940-ben nyugati és keleti irányban is jelentős területi veszteségeket szenvedő állam, mely ennek ellenére német szövetséges maradt. A Szovjetunió elleni hadjáratban éppen ezért keleti területekkel kárpótolta magát.	1.

201.

Állítás	Betűjel
a) A megszállt területeken sok esetben előfordult, hogy a polgári lakosság akár fegyveresen is ellenállt.	C)
b) A német légierő az ellenség megtörésének céljával esetenként civilek által lakott városokat is támadott.	D)
c) A szövetséges hatalmak támadásai is gyakorta irányultak polgári célpontok ellen.	A) B)

d) A nem reguláris haderőt alkotó partizánokat sokkal nehezebb volt azonosítani. / Kellően erős elrettentő erőt akartak gyakorolni, hogy kockázatos legyen a partizántevékenység. (A válasz más, megfogalmazásban is elfogadható. Más, helyes válasz is elfogadható.)

e) Varsó / Lidice / Oradour (Más, helyes válasz is elfogadható.)

f) Drezda (Más, helyes válasz is elfogadható.)

202.

a) 1. a tankokat szétszórva vették be; 2. statikus védekezésre rendezkedtek be a franciák (A válaszok felcserélhetőek. A helyes válasz más, hasonló megfogalmazásban is elfogadható.)

b) El-Alamein

c) 1. Németország; 2. Olaszország

d) (Erwin) Rommel

e) Az anyagi fölény. / Több hadieszközük volt. (A helyes válasz más, hasonló megfogalmazásban is elfogadható.)

203.

a) 7.

b) 4.

c) 3.

- d) 1.
- e) 8.
- f) 6.
- g) Vichy
- h) kollaboráns

204.

	Forrás betűjele	Visszatérő terület egység
a)	A)	Délvidék
b)	B)	(Észak-)Erdély
c)	C)	Felvidék (déli része)
d)	D)	Kárpátalja

e) A németbarát kormány megbuktatása miatt Hitler eldöntötte Jugoszlávia lerohanását, Magyarországnak a Délvidék visszaszerzését ajánlotta. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

f)

1.	2.	3.	4.
C)	D)	B)	A)

205.

a) 1941

b) Bárdossy László

c)

1. A Szovjetunió – hasonlóan Magyarországhoz – arra hivatkozott, hogy a megtámadott állam már nem létezik.

2. A Szovjetunió – hasonlóan Magyarországhoz – a nemzeti kisebbségek védelmére hivatkozott a támadás megindításakor. *(A válaszok más, helyes megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók.)*

d) A brit követelés értelmében ellen kellett volna állni a németeknek, ami német megszálláshoz („öngyilkosság”) vezetett volna a későbbi győzelem („feltámadás”) reményében. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

206.

Állítások	Sorszám
A vezérkari főnök...	
a) a lengyel, francia és balkáni német hadjáratok tapasztalataiból indult ki.	6.
b) a háromhatalmi egyezmény aláírásából fakadó következményekre is hivatkozott.	2.
c) a háborús részvételt ideológiai kötelességnek is tekintette.	1.
d) vissza kívánta szerezni például Dél-Erdélyt is.	3.
e) tartott attól, hogy kimaradásunk esetén más országok nyerik el a németek jóindulatát.	4.

f) 1941. június 22.

g) Kassát szovjetként azonosított bombatámadás érte, ami megadta az utolsó lökést a hadiállapot kihirdetéséhez. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

207.

a) 3.

b) partizán(tevékenység)

c) A hadseregnek érzékeny veszteséget okozó partizánokat nem lehetett megkülönböztetni a civil lakosoktól. / A partizántevékenységtől való elrettentés érdekében torolták meg durván a helyi lakosságon az ellenséges akciókat. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

d) 1.

e) Don(-kanyar); 1943. január

f) Az olasz alakulatok (parancs nélküli) visszavonulása. / A német hadvezetőség végsőig való kitartásról szóló parancsa. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

208.

a) A holokausztot. / A zsidóság megsemmisítését.

b) Mert a haláltáborok a megszállt lengyel területeken létesültek.

c) Mert a lengyel lakosságot is rabszolga-munkaerőnek használták. / Mert a gettók / táborok zsidó foglyait is felhasználhatták.

d) Mert mindez annak következménye, hogy embertelen körülmények között tartották őket fogva.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

209.

Leírás	Helységneve	Sorszám
a) Többek között állampolgárságuktól megfosztott kárpátaljai zsidókat lőttek le itt.	Kamenyec-Podolszk	4.
b) Az ebben a haláltáborban meggyilkolt áldozatok közel fele magyarországi zsidó volt.	Auschwitz	3.
c) Egy Németország által létrehozott bábállam üzemeltette ezt a haláltábort.	Jasenovac	5.
d) A Németországhoz először csatolt állam területén működött a legnagyobb koncentrációs tábor.	Mauthausen	1.

210.

Foglalkozás	0%	6%	12%
a) Gyógyszertár-tulajdonos	X		
b) Mérnök egy gépgyárban			X
c) Újságíró		X	
d) Bíró	X		
e) Cipész		X	

f) numerus clausus

g) Ezzel a hazafiságukat bizonyították (hiszen a zsidókat amúgy nem tekintették megbízható magyaroknak). (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

211.

a) Magyarország német megszállása. / A német igényeket teljesen kiszolgáló magyar vezetés föla. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

b) (Edmund) Veessenmayer

c) 1944. március 19.

d) 1. mezőgazdaság / élelmiszer; 2. emberanyag / munkaerő / katonák (A válasz más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadható.)

e) „erőinket megőrizzük a háború utáni nagy feladatok megoldására”

f) Kállay Miklós

212.

a) A magyar politikai vezetés nagy részét eltávolították. / Jelentős részben teljesen új politikai vezetést állítottak az ország élére. / A Bethlen István-féle konzervatív politikai rendszert teljesen eltörölték. (Más, helyes válasz is elfogadható. A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

b) A kormányzó a helyén maradt. / Az Országgyűlés formálisan tovább működött. / Formálisan legitim volt az új vezetés kinevezése. (Más, helyes válasz is elfogadható. A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

c) Kállay Miklós (Más, helyes válasz is elfogadható.)

d) Jobban tartottak az esetleges szovjet megszállástól, mint a némettől. / Az ország szovjetektől való megvédését várták a németektől. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

e) Bajcsy-Zsilinszky Endre

213.

Leírás	Sorszám
a) A szerb partizánok által szinte teljesen elpusztított magyar település.	2.
b) 1944 szeptemberében vívott csata, melyben a magyar haderő önállóan tartóztatta föl mintegy egy hónapon keresztül a szovjet hadsereget.	6.
c) A világháború egyik legnagyobb városostroma, majdnem két hónapig tartott, miközben a lakosság a pincékben húzta meg magát.	1.
d) A várható szovjet támadás feltartóztatására kiépített védelmi rendszer. Alapvetően völgyzáró erődök, lövészárak és tankakadályok alkották.	5.
e) Az ország később Szovjetunióhoz csatolt területén kialakított óriási tábor, ahova a szovjet munkatáborokba deportálandó németeket és magyarokat gyűjtötték össze.	4.

f) A szovjetek így meg tudták kerülni az Árpád-vonalat. / A szovjetek így a dél-erdélyi hágókon tudtak benyomulni a Kárpát-medencébe. / A szovjetek ezáltal sokkal gyorsabban tudtak betörni Magyarország területére. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

g) 1945. április

214.

Állítások	Betűjelek	
A forrásból kiderül, hogy...		
a) civileket is deportáltak munkatáborokba.	A)	C)
b) a deportálások egyik célja a Szovjetunió munkaerőigényének kielégítése volt.	D)	
c) nem csak a megbízhatatlannak tekintett társadalmi csoportok köréből deportáltak foglyokat.	A)	C)
d) a magas halálozás a táborokban uralkodó körülmények és a túlfeszített fizikai munka következménye volt.	A)	D)
e) többen már a Szovjetunióba való megérkezés előtt életüket veszítették.	B)	

215.

Kitalált beszámoló	Sorszám
a) „Nem tudom, mi lesz így velünk! Az új szabályok értelmében kollektív bűnösnek bélyegeznek minket, és az állampolgárságunkat is elveszítjük, ha csak meg nem tagadjuk magyarságunkat.”	1.
b) „Nagyon félünk, ugyanis híre ment, hogy a Maniu-gárdisták már számos magyar településen rendeztek vérfürdőt.”	3.
c) „Azt mondják, valami nagyon nagy szörnyűség jön: a rossz emlékű 1942-es hideg napokat rajtunk akarják megtorolni.”	4.
d) „A helyzet sajnos még nehezebb, mint volt, ráadásul most már szeretett képviselőnkre, Esterházy János úrra sem számíthatunk, mivel a szovjetek letartóztatták.”	1.
e) „Épp, hogy továbbvonult a front, rögtön kidobolta a kisbíró, hogy minden felnőtt német és magyar polgár jelentkezzen munkára. Félek tőle, hogy nem itthon fog kelleni dolgoznunk, messze keleten.”	2.
f) „Úgy tűnik, megint nehéz idők várnak ránk. De bízunk benne, bölcs püspökünk, Márton Áron úr segítségünkre lesz.”	3.
g) „A partizánok borzalmas vérengzést rendeztek, az összes szomszédos magyar falut elpusztították. Minket most Jarekre indítottak útnak, az internálótáborba.”	4.

h) Beneš-dekrétum

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a versailles-i békét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a békét 1919-ben kötötték, és említi a téma egy térbeli elemét (pl. a békét Párizs környéki kastélyokban kötötték, a békekonferencia Párizsban ülésezett, Németországtól elcsatolták Elzász-Lotaringiát / keleti területeket, a Saar-vidék francia igazgatás alá került, a Rajna-vidéket demilitarizálták).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például antant, központi hatalmak, jóvátétel, békeszerződés / békediktátum.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Németországtól jelentős területeket csatoltak el, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Franciaország visszaszerezte Elzász-Lotaringiát; létrehoztak egy független lengyel államot; németlakta területeket is elcsatoltak; az ausztriai és csehországi németek nem csatlakozhattak az anyaországhoz; a nemzetek önrendelkezésére hivatkoztak / nem vették figyelembe a nemzeti önrendelkezést).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a győztesek súlyos jóvátételt róttak a vesztesekre / Németországra, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a háborús károkra hivatkoztak; a valódi cél Németország meggyengítése / a visszavágás ellehetlenítése volt; a pontos összeget nem határozták meg; a jóvátételi kérdés végighúzódt az 1920-as éveken).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a békekonferencián csak a győztesek egyeztették érdekeiket, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a veszteseket csak aláírni hívták meg / békediktátum született; Franciaország Németország meggyengítésében volt érdekelt; a britek / amerikaiak nem tudták ellensúlyozni a francia törekvéseket; a béke tartós sérelmeket okozott).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy korlátozták Németország / a vesztesek haderejét is, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. betiltották a hadkötelezettséget / a modern fegyvereket; a cél Németország meggyengítése / a visszavágás ellehetlenítése volt).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

217.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló alapvetően a második világháború keleti frontjának eseményeit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a sztálingrádi csata 1943 februárjában ért véget, vagy 1943. január 12-én volt a doni katasztrófa, valamint rögzíti, hogy a keleti front Leningrádtól Sztálingrádig tartott.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például ostrom, megadás, tank / harckocsi / páncélos, bekerítés.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Leningrád védőit nehezen tudták ellátni a szovjetek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a város közel 900 napig állt ellen a német ostromnak, propagandaértéke is volt a városnak, a Balti-tengerre való kijutás miatt stratégiai jelentősége volt).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a 2. magyar hadsereget széthúzták, nem volt mélységi védelem; a Don partján érte a szovjet támadás; hatalmas veszteségei voltak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyar hadvezetés ártérítelte a hadsereg teljesítményét; a magyar hadvezetés a német alá volt rendelve, a magyarok fedezték a német visszavonulást, a magyarok vereségében a gyenge fegyverzetnek nagy szerepe volt).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a német hadsereg megpróbálta elfoglalni Sztálingrádot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. házról házra védték a szovjetek, a németek nem tudták biztosítani az utánpótlást, a német hadsereg megadta magát, a Vörös Hadsereg ellencsapással bekerítette az ostromlókat).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az utolsó német támadás a keleti fronton Kurszknál történt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez volt a második világháború legnagyobb tankcsatája, az orosz ipar több tankot tudott gyártani, mint a német, a német hadsereg nem tudta áttörni a szovjet védelmet, a szovjetek nyerték a csatát, bár háromszor annyi veszteségük volt, mint a németeknek).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a trianoni béke megkötésének körülményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a trianoni békét 1920. június 4-én írták alá, és még egy évszámot a témához kapcsolódóan (pl. 1918. október 31: forradalom Magyarországon, 1919. március–augusztus: a tanácsköztársaság).	0–2
	T2 Említi a téma valamely térbeli elemét (pl. megnevezi az elcsatolni kívánt területeket, meghatároz egy magyarországi demarkációs vonalat, megnevezi az északi hadjárat útvonalának egy elemét).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például béke(diktátum), küldöttség, antant, konferencia.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például népszavazás, vörös térkép, tanácsköztársaság, demarkációs vonal.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Mária román királynő Párizsban / a francia államfővel / Clemenceau-val tárgyalt, sikerült a románok felé fordítania a franciák szimpátiáját, a román területi igényekről tárgyalt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a franciák erős Romániát akartak, elfogadták a román igényeket, az orosz kommunizmus ellen is támogatták őket).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a magyar delegációt elzárták a külvilágtól, csak titokban találkozhattak másokkal), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. esélyük sem volt a magyar érdekek népszerűsítésére, csak a hivatalos tárgyalásokon fejthették ki álláspontjukat, nem tudtak kapcsolatokat kiépíteni az antant politikusaival / a sajtóval).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a magyarok megítélése rossz volt, ellenségesen viszonyultak a magyarokhoz), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az észérveket sem vették figyelembe, Seton-Watson írásainak / a sajtónak / nagy szerepe volt a negatív magyarképben).	0–3
	F4 Rögzít, hogy a magyarok népszavazást kívánnak az elcsatolandó területeken, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. csak Sopron környékén került sor erre, az antant nem akart népszavazást, a helyiek ellenállása miatt tartottak népszavazást, a népszavazás megfelelt a wilsoni pontoknak).	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a háború után összeomlott az Osztrák–Magyar Monarchia, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl., a nemzetiségek ki akartak válni, a nemzetiségek Nemzeti Tanácsokat hoztak létre, Magyarországon kitört az őszi forradalom).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a Károlyi-kormány elfogadta a demarkációs vonalakat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nemzetiségek megszállták az általuk követelt területeket, a nemzetiségek kész helyzetet hoztak létre, a magyarok nem védekeztek / leszerelték a hadsereget).	0–3
	E3 Rögzít egy katonai eseményt a tanácsköztársaság alatti harcokból (pl. az északi hadjárat visszavetette a cseh csapatokat, a románok elleni támadás összeomlott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapításokat tesz (pl. a támadásokkal a hatalmuk megőrzése volt a céljuk, az antant nem akarta elismerni őket, valójában nem volt fontos a magyar területek védelme, a románok bevonultak Budapestre).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Klebelsberg Kuno oktatáspolitikáját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy Klebelsberg Bethlen miniszterelnöksége idején (1921–1931) működött.	0–2
	T2 Említi a téma valamely térbeli elemét (pl. a népiskola-építés főleg az Alföldön történt; új egyetemek jöttek létre: Szeged / Pécs / Debrecen).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például nacionalizmus, oktatás, törvény, költségvetés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például népiskola, egyetem, Collegium Hungaricum, cserkész / levante.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a szöveg valamely lényegi elemét (pl. a nemzeti gondolatot szociális tartalommal kell megtölteni; az oktatás fejlesztése nemzeti ügy), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt nevezte Klebelsberg neonacionalizmusnak; ezzel vélte elháríthatónak a kommunista veszélyt; ezzel próbálta igazolni a magyar kultúrfölényt / Trianon igazságtalanságát).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy Klebelsberg az oktatási költségvetés növelését akarta elérni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt a katonai korlátozások is lehetővé tették; Klebelsberg ezt nevezte „szellemi honvédelemnek”; ekkor volt a legmagasabb az oktatási kiadások aránya Magyarországon).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy Klebelsberg modern ismereteket / nyelveket akar taníttatni a gimnáziumokban, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. elavultnak tartja a korábbi elitkultúrát / humán műveltséget; az oktatás fejlesztésének a gazdasági növekedés is célja).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy Magyarországon is elterjedt a cserkész / cserkész világtalálkozót tartottak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. fontosnak tartották az ifjúság nemzeti / vallásos nevelését; létrehozták a levante mozgalmat is; az ifjúsági szervezetek részben a hadkötelezettséget pótolták).	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy Klebelsberg nagyszabású népiskola-építést hajtott végre, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel vált betarthatóvá a tankötelezettség; ezzel a szegényparasztság gyerekei is iskolába járhattak; ennek következtében rohamosan csökkent az analfabetizmus).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Magyarország befogadta a menekült egyetemeket, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a pozsonyi Pécsre / a kolozsvári Szegedre költözött; kiépítették a debreceni egyetemet is; ezzel Budapest túlsúlyát is igyekeztek csökkenteni).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Klebelsberg támogatta a tehetséges diákok külföldi (posztgraduális) tanulmányait is, és megállapítja, hogy ezért is hozták létre a Collegium Hungaricumokat.	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

220.

- a) NATO / Észak-atlanti Szerződés Szervezete
- b) VSZ / Varsói Szerződés
- c) NSZK / Német(országi) Szövetségi Köztársaság
- d) NDK / Német Demokratikus Köztársaság
- e) vasfüggöny
- f) Berlin
- g) 2., 4.

221.

- a) 3.
- b) 3.
- c) 2.
- d) 1.
- e) 3.
- f) 2.
- g) 2.
- h) 1.

222.

- a) Gandhi
- b) Nagy-Britannia
- c) erőszakmentes ellenállás
- d) 1947

Állítás	Sorszám
e) Az indiai gyarmat hindu többségű utódállama.	2.
f) Az indiai gyarmat népesebb iszlám többségű utódállama.	1.
g) Az indiai gyarmat a világ legnépesebb demokráciájaként létrejött utódállama.	2.

223.

- a) 3.
- b) Tajvan
- c) 1949
- d) személyi kultusz
- e) Mao (Ce-tung)
- f) kulturális forradalom
- g) A diktatúra az élet politikán kívüli területeire / minden területére / a kulturális és tudományos életre is kiterjedt. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

224.

- a) cionista / cionizmus
- b) Izrael
- c) Palesztina
- d) Jeruzsálem; 4.
- e) 1948
- f) Ciszjordánia; 2.

225.

- a) 2.
- b) 3.
- c) A közlekedés és kereskedelem megbénítása. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) Az Európába és Amerikába tartó olajszállítmányok visszatartása. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- e) A Szuezi-csatorna államosítására.
- f) 1956

226.

- a) kubai rakétaválság / karibi válság
- b) A kubai rakéták leszerelésére. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) Hruscsov
- d) USA
- e) Mert a Szovjetunió is megpróbálta meghódítani Afganisztánt, és kudarcot vallott. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- f) Gorbacsov

227.

- a) Szolidaritás
- b) Wałęsa
- c) csillagháború(s terv) *(Elfogadható még: SDI / Stratégiai Védelmi Kezdeményezés.)*
- d) Reagan
- e) peresztrojka
- f) új gazdasági mechanizmus
- g) glasznosztj
- h) Gorbacsov

228.

Kép betűjele	Ország sorszáma	Beszámoló sorszáma
A)	6.	8.
B)	1.	11.
C)	3.	9.
D)	2.	7.

229.

- a) 1., 4.
- b) Tito
- c) Etnikailag homogén terület volt. / Nem volt ott más nemzetiség. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) Az etnikailag homogén népesség elérése érdekében. / A más nemzetiségű lakosok kiirtásával alátámasztani a területi igényeket. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- e) Vajdaság
- f) 1995

230.

- a) A szerblakta területek egy államban való összefogása. / Minden, szerbek által lakott terület Szerbiához tartozzon. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- b) A jugoszláv hadsereg szerb irányítás alatt állt. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) bosnyákok
- d) A terület etnikailag igen kevert. / Nem lehet etnikailag homogén államokat kialakítani.
- e) Crna Gora / Montenegró

231.

- a) munkaverseny
- b) Az egyéni tervszámok túlteljesítését jelölik. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) Csak mennyiségi előírások voltak, minőségiek nem. / Hiányzott az egyéni érdekelttség. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) beszolgáltatás / terménybeadás
- e) az egyénileg gazdálkodó parasztság ellehetetlenítése / a mezőgazdaság szocialista átalakítása / a kollektivizálás elősegítése / a lakosság jobb élelmiszer-ellátása / a mezőgazdasági export növelése *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

232.

- a) koncepciós per
- b) A világháború után a háborús bűnösök felelősségre vonása. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) Államvédelmi Hatóság
- d) Rákosi Mátyás
- e) személyi kultusz
- f) Magyar Dolgozók Pártja
- g) 3.

233.

Kitalált idézet	Személy neve	Forrás betűjele
a) „A köztársasági törvény így, népszavazás nélkül elfogadhatatlan. Ha kell, egyedül is ellene fogok szavazni a nemzetgyűlésben. Ezt azután, hogy 1944-ben számos zsidót mentettem meg rendtársaimmal, vagy akár csak mint az ország első női képviselője, úgy érzem, hogy joggal megtehetem.”	Slachta Margit	B)
b) „Sztálin marsall kissé neheztel rám, így Moszkvából ide a végekre, Magyarországra száműzött egy időre. Bizonyítanom kell a Szövetséges Ellenőrző Bizottság élén, hogy később visszatérhessek a Gazdához.”	Vorosilov	D)
c) „Bár Rákosi követelésére el kellett hagynunk a Kisgazdapártot, de talán jobb is lesz így. Végre valódi ellenzék lesz a nemzetgyűlésben, és egy igazi nemzeti demokrata pártot építünk fel a kormánnyal szemben.”	Sulyok Dezső	A)
d) „Elődeim kilencszáz éven keresztül viselt tisztsége jogán, mint az ország utolsó zászlósur, felelősséggel tartozom Magyarország sorsának alakulásáért. Mindent meg fogok tenni annak érdekében, hogy a kereszténységet megvédjem a kommunista törekvésekkel szemben.”	Mindszenty József	E)

234.

- a)
 - A) 1947, B) 1945
- b)
 - 1. (Független) Kisgazda Párt
 - 2. Magyar Kommunista Párt
 - 3. Szociáldemokrata Párt *(Elfogadható még: Magyarországi Szociáldemokrata Párt.)*
- c) A választáson elkövetett visszaélések (pl. kék cédula) miatt. / Az ellenzéki pártok ellehetetlenítése miatt. / A Kisgazdapárt tönkretétele miatt. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) Rajk László

235.

Állítás \ Forrás betűjele	A)	B)	C)	Egyik sem
a) A népi demokrácia helyett többpártrendszer kíván.			X	
b) A nehézipari beruházások mérséklését kívánja.	X			
c) Elavultnak tekinti a sztálini külpolitikai irányvonalat.			X	
d) A kitelepítettek reménykedhettek hazaengedésükben.		X		

e) Minisztertanács elnöke / miniszterelnök

f) Magyar Dolgozók Pártja

g) Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége / MEFESZ

h) 2.

236.

a) 5.

b) 3.

c) 2.

d) 7.

e) 8.

f) A jugoszláv követségre menekült Nagy Imre. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

g) Sugárutak és körutak találkozásánál jöttek létre. / Közlekedési csomópontokat ellenőriztek. / A városba való bejutást ellenőrizték. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

237.

a) Szovjetunió

b) atom(fegyverek) / nukleáris (fegyverek)

c) szuezi (válság)

d) Franciaország

e) 1. El akarta kerülni a szovjet beavatkozást a Közel-Keleten. / Nem akart atomháborút / világháborút provokálni.

2. Kihasználta az Egyesült Államok lekötöttségét. / Nem akart gyengeséget mutatni. / Tartott az érdekszférája gyengülésétől.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, és más, helyes válasz is elfogadható.)

238.

a) A második gazdaságból. / Fusimunkából. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) A társadalmi elégedetlenség elkerülése érdekében. / A forradalom elkerülése érdekében. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) téjesítés / mezőgazdaság kollektivizálása

d) kényszerítés / erőszak, propaganda / kampány / meggyőzés, kedvezmények / háztáji gazdaság meghagyása / nyugdíjjogosultság *(Bármelyik kettő jó, amennyiben különböző kategóriába tartozik.)*

e) 3.

239.

a) Az életszínvonal emelkedésére / a fogyasztói szemlélet elterjedésére utal a kifejezés. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) 2.

- c) 3.
- d) 3., 5.
- e) Hatására megnőtt a születések száma. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- f) 1.

240.

- a) Ameddig az életszínvonal biztosítva van, addig maradhat Kádár hatalmon. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*
- b) infláció
- c) 4., 5.
- d) 2.
- e) Monor
- f) Magyar Demokrata Fórum

241.

- a) V. ötéves terv
- b) 2., 3., 6.
- c) 2.
- d) 1.
- e) 3.
- f) 3.

242.

Fogalom	Követelés sorszáma
a) Vallásszabadság	3.
b) Vasfüggöny	8.
c) Privatizáció	6.
d) Közvetett demokrácia	1.
e) Bolsevik hatalomátvétel	9.
f) Hatalmi ágak elválasztása	2.
g) Nagy Imre	12.
h) Falurombolás	10.
i) Munkásőrség	7.
j) Szakszervezet	4.

243.

1. alapelv: Magyarországon is érvényesüljenek az *emberi jogok*, legyen jogállamiság az eddigi kommunista rendőrállam helyett.
 2. alapelv: A diktatúra helyett legyen demokrácia, ahol érvényesül a *népfelség* elve.
 3. alapelv: A tervgazdaságot és az állami tulajdont magántulajdonra épülő *piacgazdasággá* kell átalakítani.
 4. alapelv: A keleti blokk felbomlásával Magyarország az európai / euroatlanti *integráció* részévé kíván válni.
- (A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, és más, helyes válasz is elfogadható, amennyiben helyesen tartalmazza a megadott fogalmat.)*

244.

Állítások	1.	2.	3.	Mind-három	Egyik sem
a) Erkölcsi elégtételt is jelentett korábbi jogsértésekért.		X			
b) A szövetkezeti tulajdonformát részesítette előnyben.					X
c) Mindenképpen hazai tulajdonosi réteget hozott létre.	X				
d) Megvalósítását nehezíthette a négy évtized alatt végbement értéknövekedés.		X			
e) Azonnali költségvetési bevételt eredményezett.			X		
f) Piacgazdasági körülményeket teremtett.				X	
g) A szocialista köztulajdont valóban a lakosság közös tulajdonának tekintette.	X				
h) Kifejezetten alkalmas volt a külföldi tőke bevonására.			X		

245.

a) A GDP nagyobb mértékben nőtt, mint az államadósság, így annak a GDP-hez viszonyított mértéke csökkent.

b) az eurót

c) Csak a bérek névértéke nőtt a magas infláció miatt, reálértékük / az életszínvonal / a GDP valójában csökkent.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, más, helyes válasz is elfogadható.)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Izrael megteremtésének folyamatát mutatja be a két világháború közti időszakról kezdve. Válaszában kitér az arab–izraeli konfliktus okaira is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy Izrael államot 1948-ban alapították meg, és megemlíti a téma egy térbeli elemét (pl. Izrael, Palesztina, Ciszjordánia, Jeruzsálem).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például állam, holokauszt, cionizmus, ENSZ.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból (pl. az Irgun katonai szervezet tagjait szabadságharcosnak tekintik; a második világháború végén a brit hatóságok ellen merényleteket követtek el), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy az izraeli függetlenség elérése érdekében erőszakos eszközöket is használtak.	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a térképek alapján (pl. Izrael területe 1949-re jelentősen megnövekedett; Jeruzsálemre csak 1949-ben terjedt ki az izraeli befolyás), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Izrael megalakulása után szinte azonnal kirobbant az első arab–izraeli háború; az izraeli hadsereg sikeresen védte meg a frissen megalakult államot; az ENSZ határozatához képest módosították az arab–izraeli határokat).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy Izrael létrejöttéről egy ENSZ-határozat döntött, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek nyomán kiáltották ki 1948-ban Izrael Államot; a volt brit mandátumterületet, Palesztinát egy arab és egy izraeli részre osztották; Jeruzsálemet nemzetközi ellenőrzés alá helyezték volna; az ENSZ által húzott határokat egyik fél sem fogadta el).	0–3
	E2 Rögzít egy lényeges tényt a zsidók Izraelbe településével kapcsolatban (pl. a zsidó nemzeti mozgalom / cionizmus fő célja a zsidó nemzetállam megteremtése volt; már a 19. századtól jellemző volt a Szentföldre való zsidó betelepülés; a zsidó bevándorlás a brit uralom időszakában gyorsult fel), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a zsidók betelepülése / Izrael állam létrejötte a helyben élő arab népesség számára kezdettől fogva elfogadhatatlannak számított.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Németország újraegyesítését és annak következményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a berlini falat 1989-ben bontották le, <i>vagy</i> <i>hogyan</i> az újraegyesítésre 1990-ben került sor, és említi a téma egy térbeli elemét (pl. Berlin lett a főváros, az NDK területéből is tartományokat szerveztek).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például berlini fal, EU / NATO, NSZK, NDK.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti az 1989-es események egy elemét (pl. megnyitották a határokat; lebontották a berlini falat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a határnyitásban szerepet játszott Magyarország is; mindezt tömeges menekülés előzte meg az NDK-ból; a Szovjetunió lemondott Közép-Európáról).	0–3
	F2 Rögzíti a szerződés lényegét (pl. kivonultak a megszálló / szövetséges csapatok; Németország visszanyerte teljes szuverenitását), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németország a hidegháború frontvonalán feküdt; Németországot a vasfüggöny osztotta ketté; a Szovjetunió lemondott Közép-Európáról).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti a változás egy lényegi belpolitikai elemét (pl. az egyesített Németország demokrácia / piacgazdaság lett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. valójában az NDK csatlakozott az NSZK-hoz; a volt NDK területei komoly gazdasági segítségre szorultak).	0–3
	E2 Rögzíti a változás egy lényegi külpolitikai elemét (pl. az egyesített Németország az EU / a NATO tagja lett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel megindult az EU / a NATO keleti bővítése; Németország ezzel kívánta a vele kapcsolatos féltelmeket eloszlatni).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Kádár-rendszer konszolidációját és politikai kereteit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a Kádár-korszak 1956–1989-ig tartott, valamint rögzít még egy, a témával kapcsolatos évszámot (pl. 1958 – Nagy Imre kivégzése; 1963 – részleges amnesztia; 1968 – új gazdasági mechanizmus).	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a korszakban Magyarország a szovjet blokk része volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például megtorlás, konszolidáció, amnesztia, diktatúra.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például MSZMP, munkásőrség, III./III. csoportfőnökség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ).	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít: (pl. a pártnak továbbra is adminisztratív eszközökkel kell fellépni az „ellenség” ellen; a diktatórikus eszközök használata továbbra is helyes), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a politikai rendszer továbbra is a megfélemlítésen / diktatórikus fellépésen alapult.	0–3
	F2 Rögzít egy lényegi elemet az ábráról (pl. a Belügyminisztériumban működött az Állambiztonsági Főcsoportfőnökség; a belső reakcióelhárítást a III./III. csoportfőnökség végezte), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a diktatúra fenntartását továbbra is komoly politikai rendőrség szolgálta; a politikai rendőrség munkájával kapcsolatos korábbi nyílt törvénytelenéseket igyekeztek elkerülni; a III./III.-as csoportfőnökség lépett az ÁVH helyébe; a csoportfőnökség kiterjedt ügynökhálózatot tartott fenn; további karhatalmi erőt jelentett az újonnan létrehozott Munkásőrség is).	0–3
	F3 Rögzít egy lényegi elemet a forrásból (pl. Kádár szerint a klerikalizmus / vallás ellen erőszakos eszközökkel is harcolni kell; Magyarországon nem papi, hanem munkás-paraszt uralom van), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy az egyházüldözés a Kádár-korszakban is folytatódott.	0–3
	F4 Rögzíti a forrás alapján a kádári alku lényegét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Kádár a Rákosi-rendszer tapasztalataiból okulva nem várta el a nyílt azonosulást; a Rákosi-korszak tapasztalata volt, hogy az életszínvonal társadalmi ellenállás nélkül diktatúrában sem csökkenthető hosszabb ideig; a mindennapi élet terén a társa-	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
	dalomnak engedményeket kell tenni a diktatúra elfogadtatása érdekében; a pártállami diktatúra a kevésbé nyomasztó helyzetben is fennmaradt).	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a konszolidáció első eleme a durva megtorlás volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a tüntetéseket sortűzekkel oszlatták fel; a leghíresebb sortűz Salgótarjánon dördült el; tízezres nagyságrendben bőrtönöztek be embereket; több mint kétszáz embert végeztek ki; Nagy Imrét is kivégezték).	0–3
	E2 Rögzíti a konszolidáció lezárulásának egy elemét a '60-as évek elejéről (pl. részleges amnesztiát hirdettek; Kádár bejelentette a szocializmus alapjainak lerakását; véget ért a parasztság téeszekbe való tömörítése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az amnesztiát az 1956-os forradalom kérdésének az ENSZ napirendjéről történő levételével kötötték össze; az amnesztia nem terjedt ki a köztörvényes bűnözőként elítélt foglyokra; Kádár értelmezése szerint megszűntek a szocializmussal szembenálló társadalmi rétegek; a kádári téeszésítés is erőszakos eszközöket használt; a kollektivizálás eredményességéhez a nyugdíjról szóló ígélet / a háztáji gazdálkodás engedélyezése is szükséges volt).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a Kádár-korszakban is totális diktatúra / pártállam működött Magyarországon, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a diktatúra a kulturális és tudományos életre is kiterjedt); a diktatúra a társadalmi szerveződést is monopolizálta (pl. KISZ, úttörők); az állami tisztségek továbbra is jelentéktelenek voltak a pártapparátus mellett; továbbra is egyetlen párt tagjai töltötték be minden fontos politikai tisztséget.	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyarországi rendszerváltoztatás eseményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma valamely időbeli elemét (pl. 1989. június 16: Nagy Imre újratemetése, 1989. augusztus: Páneurópai piknik, 1989. október 23: a köztársaság kikiáltása), és érzékelteti, hogy a rendszerváltoztatás folyamata 1989 és 1990 során, a többi közép-európai országgal párhuzamosan zajlott.	0–2
	T2 Említi a téma valamely térbeli elemét (pl. Nagy Imre és társai a 301. parcellában voltak eltemetve, a ravatalt a Hősök terén állították fel, a Páneurópai piknikre Sopron közelében került sor).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például rendszerváltoztatás, Nemzeti Kerekasztal, Ellenzéki Kerekasztal, „négy igenes” népszavazás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például MSZMP, MSZP, MDF, SZDSZ.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a szöveg valamely lényegi elemét (pl. Orbán hiteltelennek tartja az MSZMP vezetőinek viselkedését / ígéreteit), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Nagy Imre újratemetése megkérdőjelezte az MSZMP uralmát; az újratemetés tömegtüntetéssé vált; Orbán a magyar ifjúság nevében szólalt fel / ekkor vált ismert politikussá).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a Páneurópai piknik során megnyitották az osztrák–magyar határt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt megelőzte a határzár felszedése; ezt használták ki a keletnémet menekülők; ezzel segítette Magyarország a német újraegyesítést).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy a reformkörök egy modern / nemzeti szociáldemokrata párt létrehozására törekedtek, és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a felosztott MSZMP helyén megalakult az MSZP.	0–3
	F4 Rögzíti, hogy az elnökválasztás kérdésében nagyon kis többség szavazott csak igennel, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez akadályozta meg Pozsgay esetleges megválasztását; végül nem közvetlenül a választópolgárok, hanem az Országgyűlés választott elnököt; a népszavazás szakítóp próbává vált az MDF és az SZDSZ között).	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy az ellenzék és az MSZMP a Nemzeti Kezdetek keretében tárgyalásokat folytatott, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. módosították az Alkotmányt; lehetővé tették a többpártrendszert / a választásokat).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a köztársaságot az 1956-os forradalom évfordulóján kiáltották ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel is ki akarták fejezni a kommunista diktatúrával szembeni ellenállás folytonosságát; hivatalosan ezzel szűnt meg az egypárti diktatúra).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy szabad, többpárti választásokra került sor, és megállapítja, hogy ennek eredményeképpen jobboldali / nemzeti / kereszténydemokrata jellegű / konzervatív / Antall József vezette kormány alakult.	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

250.

Forrás betűjele \ EU szerve	Európai Parlament	Európai Bizottság	Európai Unió Tanácsa	Európai Tanács
A)			X	
B)	X			
C)		X		
D)				X

b) Brüsszel

c) Európai Bizottság

d) Európai Központi Bank

e) fém pénz / érmék (Elfogadható még a fém pénzek egyik értékének [1, 2, 5 €] megadása is.)

251.

a) 1., 4., 5., 8.

b) állam- és kormányfők

c) tagállamok kormánytagjai / tagállami miniszterek

d) Azért, hogy megmaradjon a kis és a nagy tagállamok közötti egyensúly. / Hogy kompromisszum szülessen a döntésekben. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

252.

Esemény, jellegzetesség	Bővítési kör évszáma
Ez az első bővítési kör, amelynek a szervezet neve már Európai Unió volt.	1995
Ennél a bővítési körnél merült fel először komolyan a gazdasági kohézió kérdése, miután az alapítóknál jóval szegényebb tagállam csatlakozott az integrációhoz.	1981
Az első bővítési kör a maastrichti szerződés után.	1995
Ettől kezdve már érvényesült a négy szabadság a tagállamok között.	1957
Ezzel a bővítési körrel a világháború előtti nyugat-európai nagyhatalmak mindegyike tagállammá vált.	1973
Először csatlakozott az integrációhoz volt szocialista ország akkor, amikor nem volt hivatalos, több országot érintő bővítési kör.	1990
Ekkor csatlakoztak a visegrádi országok az integrációhoz.	2004
Ekkor lépett életbe a római szerződés.	1957

253.

a) 3., 4., 6., 7.

b) Kilépés: A kilépés után nem áramolhatna több olcsó munkaerő az országba, így növekednének a munkabérek / csökkenne a munkanélküliség.

Maradás: Maradás esetén továbbra is áramolhatna olcsó munkaerő az országba, így a brit cégek versenyképesek maradnának / a hiányszakmáknak is lennének munkavállalók.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, és más, helyes válasz is elfogadható.)

254.

a)

1.	2.	3.	4.
C)	A)	D)	B)

Állítás	Betűjelek	
A korfán jól látható, hogy...		
b) az első világháború előtt még fokozatosan növekvő létszámú generációk születtek.	C)	A)
c) az általa megjelenített korszerkezet elöregedő.	D)	B)
d) a születésszámok az adott időszakban évtizedes távlatban csökkentek.	D)	B)

255.

a) A természetes szaporodás végig pozitív volt, így többen születtek, mint ahányan meghaltak. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) A természetes szaporodás üteme a vizsgált korszakban jelentősen visszaesett. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) A természetes szaporodás csökkenése értelmében a népességnövekmény számának csökkenése volna várható. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) A korábbi népességnövekedés okán nagyobb létszámú generáció kisebb természetes szaporodás esetén is ugyanakkora népességnövekményt tud biztosítani. *(A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

256.

a)

	Végleges	Ideiglenes	Ismétlődő
Nemzetközi	6.	1.	2.
Belföldi	7.	4.	3.

Migrációs kategória	Sorszám
b) Gazdasági bevándorló (magasabb életszínvonal elérése okán, saját elhatározásból dönt korábbi lakóhelye elhagyásáról)	6.
c) Menekült (természeti csapás, háborús helyzet, etnikai / faji / vallási üldöztetés miatt kényszerül elhagyni országát és a legközelebbi biztonságos országba menekülni)	1.

257.

a) Észak-Amerika / USA, Európa / EU, Csendes-óceáni térség *(Elfogadható még: Japán.)*
(A válaszok bármilyen sorrendben elfogadhatók.)

b) 2., 4., 5., 8.

c) 3.

258.

Állítás \ Gazdasági kategória	Fejlett államok	Közepesen fejlett államok	Fejletlen államok
a) A mezőgazdaságban dolgozók aránya nem éri el a 10%-ot.	X		
b) Kizárólag nyersanyagokat és mezőgazdasági termékeket exportálnak.			X
c) Az egy főre jutó GNI 5000 és 10 000 USD között van.		X	
d) A foglalkoztatási szerkezetből nagy hányadban részesedő ipari szektorban dominálnak az energiaigényes és környezetszennyező ágazatok.		X	
e) Afrika legtöbb országa idetartozik.			X
f) A Föld nyersanyagainak nagyobb részét használják fel / el.	X		

g) Gazdasági integrációval / együttműködéssel. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

259.

Esetek	Betűjelek	
a) Szinkronizált sorozatok megtekintése a nagy nemzetközi sorozatmegosztó oldalakon.	B)	
b) Egy globális világcég által gyártott ruha vásárlása és viselése.	A)	
c) Egy nemzetközi könyvelőcég szaknyelvének elsajátítása.	C)	
d) Világszerte népszerű könnyűzenei előadó slágerének hallgatása online videómegosztón.	B)	C)
e) A világszerte leginkább vágyott okostelefon vásárlása.	A)	
f) Nemzetközi szakfolyóiratba történő publikálás.	C)	
g) Tartalommegosztás és böngészés a nagy globális közösségi oldalakon.	B)	

260.

EU	NATO	V4
3., 4., 7.	2., 6.	1., 5., 8.

261.

Szituáció	Részt vehet-e? (igen / nem)	Bekezdés száma
a) Magyarországon tanuló egyiptomi hallgató részt szeretne venni az önkormányzati választásokon.	nem	2.
b) 17 éves érettségiző diák részt szeretne venni az önkormányzati választásokon.	nem	1.
c) Ukrajnából a háború elől Magyarországra menekült 25 éves egyetemista, aki a debreceni egyetemen folytatja tanulmányait, részt szeretne venni az áprilisi országgyűlési képviselő-választásokon.	nem	1. (Elfogadható még: 3.)
d) Magyarországon tanuló, lakcímmel rendelkező osztrák hallgató szavazni szeretne az európai parlamenti választásokon.	igen	2.
e) A 30 éves magyar állampolgár, aki éppen börtönbüntetését tölti garázdaságért, ráadásul a bíróság eltiltotta a közügyektől.	nem	6.
f) 33 éves szíriai menekült, aki Budapesten telepedett le, szavazni szeretne Budapest főpolgármesteréről.	igen	3.

262.

- a) önkormányzat
- b) köztársasági elnök
- c) Magyar Nemzeti Bank
- d) országgyűlés
- e) Ezáltal lehetséges a törvényhozói hatalomtól való függetlenségének garantálása. / Ezáltal több parlamenti cikluson keresztül alkotmánybíró. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)
- f) Az Alkotmánybíróság tagjait konszenzussal válasszák. / A politikai erők által elfogadottak legyenek. (A válasz más, helyes megfogalmazásban is elfogadható.)

263.

Állítások	Betűjelek	
a) A szövegben szereplő intézkedések tanúskodnak az adott államok asszimilációs céljairól.	A)	C)
b) A szövegben szerepel egy, a magyar kisebbség által kezdeményezett kisebbségi jogok érvényesülését garantáló megoldás.	B)	
c) A szövegből kiderül, hogy a magyar kisebbség bír a politikai képviselő jogával.	B)	
d) A szövegből kiderül, hogy a kisebbségi nyelvek nem kapják meg a hosszú távú fennmaradásukhoz szükséges pozitív diszkriminációt.	A)	C)

- e) 1. elvándorlás / Magyarországra vándorlás; 2. természetes fogyás / előregedés (A válasz fordított sorrendben és más, helyes megfogalmazásban is elfogadható. Más, helyes válasz is elfogadható.)

264.

- a) 1., 5., 7., 8.
- b) ruszin
- c) horvát
- d) örmény

e) német

265.

- a) 1. A cigányok között magasabb az egy nőre jutó gyerekszám / a természetes szaporodás.
2. A cigányok várható élettartama rövidebb.

(Az állítások más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók. Más, igaz állítás is elfogadható.)

- b) 1. A városokban több / a falvakban kevesebb munkalehetőség van.

2. A városokban több / a falvakban kevesebb iskola / egészségügyi intézmény van.

(Az állítások más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók. Más, igaz állítás is elfogadható.)

266.

- a) trianoni békeszerződés / Erdély román megszállása; második bécsi döntés / Észak-Erdély visszaszerzése

- b) A román nép római eredetére.

- c) 1. Mátyás mégsem hódította meg Moldvát. 2. Mátyás maga is román származású.

- d) Erdély Romániához való tartozásának történelmi jogalapját.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók. A c) kérdésre adott két válasz fordított sorrendben is elfogadható.)

267.

Állítás	A)	B)	C)	D)	Mindegyik	Egyik sem
Az intézkedés...						
a) adminisztratív eszközökkel csökkentette a magyarság részarányát.					X	
b) magyarok kitelepítésével csökkentette a magyarság részarányát.		X				
c) nyílt jogfosztással csökkentette a magyarság részarányát.				X		
d) a területi egységek átalakításával csökkentette a magyarság részarányát.			X			
e) szlovákok betelepítésével csökkentette a magyarság részarányát.	X					
f) a kollektív bűnösség elvét érvényesítette a magyarsággal szemben.				X		
g) jogkiterjesztéssel és gazdasági lehetőségekkel igyekezett elősegíteni a magyarság beolvadását.						X
h) a nemzeti önrendelkezés elvének érvényesítését szolgálta.						X

268.

- a) fekete március

- b) falurombolás (elleni tüntetés)

- c) romániai forradalom / puccs / rendszerváltoztatás

(A helyes válaszok más, pontos megfogalmazásban is elfogadhatók.)

- d) B), C), A)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az Európai Unió szerveit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az Európai Unió 1992-ben jött létre, vagy Magyarország 2004-ben lett tagja, valamint rögzíti, hogy Magyarország a tagja / a legtöbb európai állam a tagja.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például választás, kormány, nemzetállam, képviselő.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy az Európai Unió Tanácsa minősített többséggel dönt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel kívánják elérni a kompromisszumot, a kis országok és a nagy országok egyensúlyát, tagjai a tagállamok kormányainak miniszterei, a Tanács dönt a szakkérdésekben).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a tagországok nem egyenlő számú képviselőt küldenek az Európai Parlamentbe, Magyarország 21 főt delegál, Anglia kilépésével változott a képviselők száma és eloszlása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a képviselőket az állampolgárok választják, lakosságszámmal arányos a képviselők száma, az Európai Parlament feladata az állampolgárok képviselése).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az Európai Bizottságba minden kormány egy főt delegál, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az Európai Bizottság elnökét az Európai Parlament választja meg, a kormányok jelöltjeit csak az érintett kormány válthatja le).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az Európai Unió döntési mechanizmusában alapvetően az Európai Parlament, az Európai Bizottság és az Európai Unió Tanácsa / Európai Tanács vesz részt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az igazi döntés a Tanács kezében van, a tagállamok érdekeit mind az Európai Unió Tanácsában, mind az Európai Tanácsban meg tudják védeni, a tagállamok szakminiszterei a felelősek az Európai Unió döntéseinek végrehajtásáért).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló alapvetően a világnépesség növekedésének tendenciáit és a folyamatok okait mutatja be 1945-től. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Utal a vizsgált demográfiai folyamatok időbeliségére, valamint rögzít egy a demográfiai folyamatokkal kapcsolatos lényeges térbeli összetevőt (pl. a népességnövekedés fő motorjává a 21. században Afrika vált; a fejlett világban egyre több helyen jelenik meg a népességfogyás problémája).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: például demográfia, népesedés, természetes szaporodás, népességrobbanás.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a világnépesség az elmúlt évtizedekben folyamatosan / egyenletesen növekedett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek egyik oka az egyre jobb egészségügyi ellátás; másik oka a javuló élelmiszer-ellátás / csökkenő éhezés; a halálozások csökkenése / születéseknél tartósan alacsonyabb számával magyarázható a növekedés; a világnépességre általában a természetes szaporodás jellemző).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy az 1960-as évek óta csökken a termékenységi arányszám / a szülőképes korú nőkre jutó gyermekek száma, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a változást a demográfiai átmenettel szokták magyarázni; a különböző családtervezési lehetőségek terjedése miatt is csökken a gyerekszám; a demográfiai magatartás a társadalom átalakulásával is összefüggésben áll; a csökkenő gyerekszám a 21. században a népességnövekedés lassulását / leállását fogja eredményezni).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a népesség növekedési üteme a 20. század második felében / az 1960–70-es években volt a leggyorsabb, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ipari forradalom / modernizáció hatásai ekkor terjedtek el; ekkor még a fejlett világ társadalmaiban is növekedés volt tapasztalható; a gyors népességnövekedés számos problémához vezetett).	0–3
	E2 Rögzít egy lényeges tényt a népességnövekedés 2000 utáni jellemzőivel kapcsolatban (pl. a 21. századba lépve a népességnövekedés üteme lassult; számos országban	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
	megjelent a népességfogyás), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. mindez általában a társadalmi modernizáció eredménye; számos országban családtervezési programokat valósítottak meg; a népességfogyás számos problémához vezet).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a népfelség elvének érvényesülését mutatja be a népszavazás és a parlamenti választások bemutatásán keresztül. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a rendszerváltás 1989-ben következett be, és említ még egy időbeli elemet a témához kapcsolódóan (pl. Magyarország 1997-ben szavazott a NATO-csatlakozásról, a parlamenti választások áprilisban vannak).	0–2
	T2 Említi a téma valamely térbeli elemét (pl. választókeretek meghatározása.)	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például népszavazás, választás, demokrácia, választójog.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például népfelség elve, érvényes és eredményes népszavazás, mandátum, pártlista.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. 200 000 választópolgár kérésére népszavazást kell tartani, az Országgyűlés is elrendelhet népszavazást), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a közvetlen demokrácia megjelenése, a népfelség elvének gyakorlati megjelenése).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. érvényes a népszavazás, ha a választópolgárok 50%-a szavazott, eredményes, ha a szavazók 50%-a ugyanarra szavazott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a részvétel sokszor alacsony, ritkán gyűlik össze a megfelelő számú aláírás, gazdasági kérdésekről nem lehet népszavazást kiírni, az Országos Választási Iroda ellenőrzi az aláírásokat, 200 000 főnél ügydöntő népszavazást tartanak).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy általános, titkos, egyenlő, közvetlen választás van, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kifejti valamelyik jellemző értelmét, megállapítja, hogy ezek a demokratikus választások jellemzői).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy a plakát egy lényegi elemét (pl. 500 ajánlás szükséges a képviselő-jelöltséghez, egy egyéni jelöltre és egy listára lehet szavazni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. 2011-ben lecsökkentették a parlamenti helyeket, megváltoztatták a listás és az egyéni helyek arányát, megszüntették a kopogtatócédulákat).	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy 1990 óta vannak demokratikus választások Magyarországon, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. addig korlátozták a szavazójogot, előtte nem volt igazi többpártrendszer, négyévente van parlamenti választás).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy jelenleg egyfordulós választás van, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. korábban kétfordulós választás volt, aki a legtöbb szavazatot kapja, az nyeri el a mandátumot, átláthatóbbá vált a rendszer).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy egyéni és listás helyek is vannak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapításokat tesz (pl. a listás helyek a kiegyenlítést segítik elő, a listákra leadott szavazatoknak el kell érniük a parlamenti küszöböt, nem alakulhat ki csak egy politikai erőből álló parlament, a töredékszavazatok biztosítják a vesztes szavazatok képviselőjét a parlamentben).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a határon túli magyarság 21. századi demográfiai és jogi helyzetét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy lényeges időbeli elemet a témával kapcsolatban (pl. az 1947-es párizsi béke rendelkezett a határon túli területek elcsatolásáról; a szomszéd országokban is 1989–1991-ben zajlott a rendszerváltoztatás; a nemzeti összetartozásról 2010-ben született törvény).	0–2
	T2 Említ legalább kettő, külföldi magyarok által lakott területet.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például kisebbség, társadalom, migráció, önrendelkezés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például kettős állampolgárság, diszkrimináció, asszimiláció, autonómia.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a vizsgált időszakban a határon túli magyarság lélekszáma – rövid időszaktól eltekintve – folyamatosan csökkent, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez jelentős részben az asszimiláció eredménye; a természetes fogyás is apasztja a határon túli magyarok számát; jelentős mértékű elvándorlás / anyaországba való vándorlás jellemző körükben).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az autonómiára a székelyek történelmi azonosságtudatának megtartása érdekében van szükség, nem sérti Románia integritását; az autonóm terület Hargita, Kovászna és Maros megyékre terjedne ki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az autonómia megadása hosszú távú megoldást jelenthetne a Székelyföldön élő magyarok számára; az autonómia biztosítaná a kisebbségek számára az elérhető legnagyobb szabadságot; a román többség rendre elzárkózik a székely autonómia megadásától).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy a tervezett jogszabály a helynevek esetében a szlovák nyelvű megfelelő név használatát írja elő, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a nyelvhasználati jogok sérelmét jelenti; az intézkedés bizonyos mértékig az asszimilációt szolgálja / a kisebbségi nyelvet diszkriminálja; a magyar nyelvű oktatás jogát szűkíti).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a jogszabály előírja, hogy a látogatókat államnyelven kell szólítani; a jogszabályban szerepel, hogy minden kulturális programot le kell fordítani az államnyelvre), és ezzel kapcsolatban lé-	0–3

Műveletek, tartalmak		Pont
	nyegi megállapítást tesz (pl. ez Ukrajnában is a nyelvhasználati jogok sérelmét jelenti; az intézkedés nyíltan az asszimilációt szolgálja / a kisebbségi nyelvet diszkriminálja; a magyar nyelvű művelődési jogokat szűkíti).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a határon túli magyarság fogyásának egy eddig nem említett okát (pl. természetes fogyás / asszimiláció / elvándorlás), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a születésszám az ő körükben sem haladja meg a halálozás értékét; az asszimiláció leginkább vegyes házasságok / oktatás útján valósul meg; a jobb megélhetés reményében sokan döntenek közülük az anyaországba / nyugatra vándorlás mellett).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a rendszerváltoztatás óta a határon túli magyarok számára formálisan biztosítják a kisebbségi jogokat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kommunista diktatúrák bukásával következett be a pozitív változás; a kisebbségi jogokat általában az adott területen elért megfelelő lakosságárányhoz szokták kötni; jellemzően létezik magyar nyelvű oktatás, akár egyetemi szintig; lehetőség van kulturális / politikai önszerveződésre).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a határon túli magyarság kisebbségi jogai sok esetben ma is sérülnek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a közigazgatási egységeket úgy alakítják, hogy ne legyen meg a szükséges magyar arány / ne legyenek magyar többségű egységek; a magyar nyelvű oktatás lehetőségeit szűkítik az államnyelv javára; különböző nyelvtörvényekkel szűkítik a magyar nyelv használatának lehetőségeit).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az Erdélyi Fejedelemség és a királyi Magyarország berendezkedését és főbb politikai törésvonalait veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy lényeges dátumot az Erdélyi Fejedelemséggel kapcsolatban (pl. kettős királyválasztás: 1526, speyeri szerződés: 1570, tordai határozat: 1568, bécsi béke: 1606).	0–2
	T2 Rögzít egy lényeges dátumot a királyi Magyarországgal kapcsolatban (pl. kettős királyválasztás: 1526, Buda eleste: 1541, drinápolyi béke: 1568, karlócai béke: 1699).	0–2
	T3 Rögzíti a téma egy térbeli elemét az Erdélyi Fejedelemséggel kapcsolatban: például Gyulafehérvár, Partium, Székelyföld, Szászföld.	0–2
	T4 Rögzíti a téma egy térbeli elemét a királyi Magyarországgal kapcsolatban: például Pozsony, Habsburg Birodalom.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például király, fejedelem, rend, országgyűlés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például vallási türelem, ellenreformáció, három rendi nemzet, vármegye.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt az erdélyi fejedelmekkel kapcsolatban (pl. viszonylag rövid ideig uralkodtak; számos családból kerültek ki; általában nem örökölték a hatalmat), rögzít egy lényeges tényt a magyar királyokkal kapcsolatban (pl. általában hosszabb ideig uralkodtak; valamennyien Habsburgok voltak; örökölték a hatalmukat), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Magyarországon dinasztikus uralkodói hatalom volt, míg Erdélyben nem alakultak ki tartósan fejedelmi dinastiák; az erdélyi fejedelmeket választották, a magyar királyokat viszont csak formálisan; az erdélyi fejedelmeket a török szultán erősítette meg, a magyar királyok szuverén uralkodók voltak; a magyar királyok egyben más országok uralkodói is voltak, az erdélyi fejedelmek általában nem).	0–4
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a térkép alapján (pl. a fejedelemség Erdélyből és a Partiumból állt; Erdélyben székely és szász székek is voltak), rögzít egy lényeges tényt a térkép alapján (pl. Magyarország vármegyékből állt; az ország főkapitányságokra volt osztva), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét országrész közigazgatása a középkori rendszer folytatása volt; mindkét országrész legfőbb közigazgatási egységei a vármegyék voltak; mindkét országban alapvetően rendi közigazgatás működött).	0–4
	F3 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. a papot / lelkészt a község választhatja meg, senkit nem szabad üldözni vallása)	0–4

Műveletek, tartalmak		Pont
	miatt), rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. a Habsburgok a katolikus vallást akarták megerősíteni; megtiltotta az országgyűlésen a vallási kérdés tárgyalását), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az Erdélyi Fejedelemségre a vallási türelem, a királyi Magyarországra az ellenreformáció volt jellemző; a vallásgyakorlás kérdése mindkét országrészben összefonódott a rendi jogokkal; a két országrész konfliktusai részben a vallási kérdésből eredtek).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tény az erdélyi országgyűlésről (pl. egykamarás volt; nagyon gyakran ülésezett; fejedelmi meghívottak is részt vettek rajta; a rendi nemzetek követői vettek részt rajta), rögzít egy lényeges tény a magyar országgyűlésről (pl. kétkamarás volt; a királyok időszakonként nem hívták össze; a főrendek, illetve közrendek követői vettek részt rajta), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az erdélyi országgyűlés nem, de a magyar ellensúlyt jelentett az uralkodói hatalommal szemben; mindkét állam rendi monarchia volt; mindkét államban ez volt a törvényhozás szerve; az erdélyi váltakozó helyszíneken, a magyar Pozsonyban ülésezett).	0–4
	E2 Rögzít egy lényeges tény az erdélyi fejedelem hatalomgyakorlásával kapcsolatban (pl. az ország legnagyobb birtokosa volt; nem volt valódi nagybirtokos főnemesség; a rendek fölé tudott kerekedni), rögzít egy lényeges tény a magyar királyok hatalomgyakorlásával kapcsolatban (pl. igyekezett a főnemeseket megnyerni / letörni; komoly rendi ellenállással kellett számolnia; abszolutista hatalomgyakorlásra törekedett), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét állam rendi monarchia volt; a Habsburg-abszolutizmussal szemben az erdélyi fejedelmek jelentettek ellensúlyt; az erdélyi fejedelmek csak Magyarországon támogatták a rendi ellenállást).	0–4
	E3 Rögzít egy lényeges tény az Erdélyi Fejedelemség függetlenségével kapcsolatban (pl. török vazallus tartománynak számított; elismerte a magyar király felsőbbbségét is), rögzít egy lényeges tény a királyi Magyarország függetlenségével kapcsolatban (pl. fokozatosan betagozódott a Habsburg Birodalomba; elvileg független rendi állam volt), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az ország három részre szakadásával megszűnt az önálló magyar államiság; a kortársak ragaszkodtak az ország egységének fikciójához; a Habsburgok révén Magyarország nemzetközi segítséghez juthatott; az erdélyi fejedelmek alkalmanként önálló politikát is folytathattak / nemzetközi elismerést szereztek).	0–4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az első és a második ipari forradalmat veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy az első ipari forradalom 1750 és 1850 között / a 18. század második felében kezdődött.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy az első ipari forradalom Angliából indult ki, és onnan terjedt el.	0–2
	T3 Rögzíti, hogy a második ipari forradalom a 19. század második felében kezdődött.	0–2
	T4 Rögzíti, hogy a második ipari forradalom Németországból, USA-ból indult ki.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például társadalom, gazdaság, termelés, közlekedés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például munkás, gyár, gőz, robbanómotor, elektromosság, tömeggyártás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a grafikon egy lényegi elemét (pl. a 18. század végén megnő a szén- és a vastermelés Angliában), rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Németország vas- és acéltermelése gyorsabban növekedett, mint az angol), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét ország ipara kezdetben saját ásványkincseire alapult / az új energiaforrások megjelenése elősegítette a nehézipari termelést / az angol bányák kimerülőben voltak a 19. század második felében, amikor a német egységgel egyesült a Ruhr-vidék szene a lotaringiai vasércel).	0–4
	F2 Rögzíti, hogy feltalálták a gőzmozdonyt, rögzíti, hogy a második ipari forradalom legfontosabb közlekedési eszköze az autó lett, és ezzel kapcsolatban lényegi összehasonlítást tesz (pl. a gőzmozdony az áruszállításban végig nagy jelentőségű maradt, a gépkocsi a személyszállítást tette kényelmesebbé / mindkét közlekedési eszköznek útra volt szüksége, ami nagy beruházásokat igényelt / lecsökkent az utazási idő és megnőtt az utazóközönség száma).	0–4
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a verseny szabályozta a piacot / kisvállalkozások voltak az újítások motorjai), rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. tiltja a verseny korlátozását / a cégek együttműködését bünteti), és ezzel kapcsolatban lényegi összehasonlítást tesz (pl. az első ipari forradalomban a szabad verseny a jellemző, a másodikban monopóliumok jönnek létre / az első ipari forradalomban kisebb tőke kellett a beruházásokhoz / a második ipari forradalom idejére a nagyvállalatok erősebbek lesznek).	0–4

Műveletek, tartalmak		Pont
	a helyi piacoknál / az állam beavatkozik a gazdaságba a verseny biztosítása érdekében).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az első ipari forradalom a gőz energiáján alapult, rögzíti, hogy a második ipari forradalom mozgatója a kőolaj és a villany, és ezzel kapcsolatban lényegi összehasonlítást tesz (pl. a gőz a termelést, a benzin és a villany az életmódot is megváltoztatta / a gőzgép nagy méretű volt, míg a robbanómotor, villanymotor kisebb és könnyebb, ezért jobban alkalmazható).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy az első ipari forradalom húzóágazata a textilipar, a vaskohászat; rögzíti, hogy a második ipari forradalom húzóágazata a vegyipar, az acélgyártás és a gépgyártás, és ezzel kapcsolatban lényegi összehasonlítást tesz (pl. a második ipari forradalmat a természettudományos eredmények segítették elő / az első ipari forradalom találmányait mesteremberek önállóan fejlesztették ki, a második ipari forradalomban kutatócsoportok, egyetemi tanszékek fejlesztették ki az új eljárásokat).	0–4
	E3 Rögzíti, hogy az első ipari forradalomban létrejött a gyár / kialakult a tömegtermelés, rögzíti, hogy a második ipari forradalomban megjelent a futószalagos termelési mód / váltott műszak, és ezzel kapcsolatban lényegi összehasonlítást tesz (pl. mindkét ipari forradalom a termelékenység ugrásszerű növekedésével járt / a munkafolyamatokat egyre kisebb lépésekre bontották / nőtt a munkamegosztás / a kínálat jelentősen nőtt).	0–4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a román–magyar együttélést és konfliktusokat mutatja be 1848 és 1945 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két lényeges évszámot az 1918-ig terjedő időszakból (pl. szabadságharc: 1848–1849; kiegyezés: 1867; nemzetiségi törvény: 1868; első világháború: 1914–1918; Románia belépése az antant oldalán: 1916).	0–2
	T2 Rögzít két lényeges évszámot az 1918-tól kezdődő időszakból (pl. a trianoni békediktátum: 1920. június 4.; második világháború: 1939–1945; második bécsi döntés: 1940; Románia átállása a szövetségesekhez: 1944. augusztus).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: például asszimiláció, autonómia, kisebbségvédelem, revízió.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: például kisantant, tengelyhatalmak, székely hadosztály, Maniu-gárda.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. a román etnikum számára a magyar állam felszámolása a cél; a románoknak a magyarok ellenségeivel kell szövetkezniük), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a románok számára egyértelmű cél volt a függetlenség / csatlakozás Romániához; a román kisebbség jelentős részére jellemző volt a szeparatizmus; a román nemzeti mozgalmat a romániai irredentizmus támogatta).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. a világháború kezdetén a hármasszövetségből csak a Német Császárság és az Osztrák–Magyar Monarchia kezdték meg a háborút; Románia elfordult a hármasszövetségtől), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy Románia a világháború előtt / a 19. század végén a hármasszövetség tagja volt.	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. a határozatban minden román terület egyesítését deklarálják; Románia jogot formált a Bánságra is), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gyulafehérvári román nemzetgyűlés deklarálta Erdély és Románia egyesülését; a románok a népszuverenitásra hivatkozva hirdették ki döntésüket; az erdélyi magyarság véleményét nem kérdezték meg; az egyesülést a román katonai megszállás valósította meg).	0–3

	Műveletek, tartalmak	Pont
	F4 Rögzíti a térkép alapján, hogy 1919-ben Magyarország nagy része román megszállás alá került, és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. a románok Tiszán való átkelése a Tanácsköztársaság támadására adott válasz volt; a román csapatok kifosztották a megszállt magyar területeket; a románok csak brit diplomáciai nyomásra vonultak ki).	0–3
	F5 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. az erdélyi magyarok nem keresnek igazságot / jogtalanságot / méltányosságot / kegyelmet; a trianoni szerződés a magyarok megkérdezése nélkül szól a magyarokról; a magyarokat a fennálló körülmények közötti küzdelemre hívja; hangsúlyozza, hogy az életet az új körülmények között is folytatni kell), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az erdélyi magyarság kisebbségi jogait több területen nem biztosították; a román állam erőteljes asszimilációs politikát folytatott; nagy számban telepítettek románokat Erdélybe, csökkentve a magyar arányt; a magyar értelmiség jelentős része elmenekült Erdélyből; Kós Károly az erdélyi magyarság önerőre támaszkodását hirdette).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tény az 1848–49-es szabadságharc idején jellemző román–magyar kapcsolatról (pl. a jobbágyszabadítást a román jobbágyokra is érvényesítették; a magyar kormány 1848-ban még nem kívánt kisebbségi jogokat biztosítani; a románok a császári udvar oldalán / a magyar kormánnyal szemben fogtak fegyvert; Erdélyben véres etnikai atrocitások zajlottak; a szabadságharc végén széles nemzetiségi jogokat biztosított a kormány), és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. a kormány úgy gondolta, hogy a jobbágyszabadítás meg fogja nyerni a magyar államnak a kisebbségeket; a románok önálló területi egységet szerettek volna kialakítani; az etnikai ellentéteknek társadalmi-gazdasági háttere is volt; a leghíresebb mérsárlásokat Nagyenyeden / Zalatnán követték el; a nemzetiségi határozat már valós következménnyel nem bírt; ez volt Európa első nemzetiségi jogszabálya).	0–3
	E2 Rögzít egy lényegi tény a magyar kormány dualizmus kori nemzetiségi politikájával kapcsolatban (pl. az egy politikai nemzet koncepcióját képviselték; az egyéni kisebbségi jogokat szélesan biztosították; cél volt a nemzetiségek / románság asszimilációja), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nemzetiségi törvényben széles körű kulturális jogokat biztosítottak a románságnak is; a románoknak nem biztosítottak területi autonómiát; az oktatás területén fokozatosan szűkítették a kisebbségek / románság jogait;	0–3

	Műveletek, tartalmak	Pont
	az oktatásnál erőteljesebb eszközöket [pl. telepítést] nem alkalmaztak a korszakban).	
	E3 Rögzíti, hogy Románia az antant oldalán lépett be az első világháborúba, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az antant a hadba lépésért Erdélyt ígérte a románoknak; 1916-ban betörték Erdélybe; a központi hatalmak visszaverték a román támadást / elfoglalták Bukarestet; a központi hatalmak a románokat különbékére kényszerítették).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy Erdély a trianoni békediktátum értelmében került Romániához, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. csak a Romániához került terület nagyobb volt, mint a maradék Magyarország; az elcsatolt területen román többség volt, ám a kisebbségek aránya is igen magas volt; a békediktátum kisebbségvédelmi garanciákat is tartalmazott; a kisebbségvédelmi garanciákat nem tartották be).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22